

ΕΚΔΟΣΕΙΣ : «ΑΡΧΕΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ»

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

ΟΜ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΓΕΝ. ΕΚΚΛΗΣ. ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ
Τ. ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ ΑΘΗΝΩΝ

•

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΟΣ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΟΣ
ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΕΩΣ ΤΗΣ Δ.Ι.Σ. ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΝΥΟΜΕΝΗΣ ΣΥΝΟΔ. ΠΕΡΙΟΔΟΥ

1976 — 77

ΑΘΗΝΑΙ 1978

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

ΟΜ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΓΕΝ. ΕΚΚΛΗΣ. ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ
Τ. ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ ΑΘΗΝΩΝ

•

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΟΣ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΟΣ
ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΕΩΣ ΤΗΣ Δ.Ι.Σ. ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΝΥΟΜΕΝΗΣ ΣΥΝΟΔ. ΠΕΡΙΟΔΟΥ

1976 — 77

*Τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Κυρίῳ Σεραφείμ, Προέδρῳ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας
καὶ τῆς Δ. Ἱερᾶς Συνόδου*

(Ὡς ἀπάντησις εἰς τὴν ἀπὸ 10 Δεκεμβρίου 1976 ἐπιστολήν του)

ΑΘΗΝΑΙ 1978

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΧΡΟΝΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΩΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (1976 — 1977)

Ἡ ἀνανεουμένη συχνάκις κρίσις εἰς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, τὸ ἄλυτον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος (1966 — 1978) καὶ ἄλλα σοβαρὰ ζητήματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς, κατ' οὐσίαν ἀνυπάρκτου ἐξ ἐπόψεως ὀλοκληρωτικῆς, ἐπέβαλον νὰ θέσω τέρμα εἰς τὴν σιγὴν μου καὶ νὰ δώσω πρὸς δημοσίευσιν τὴν Γνωμοδότησιν, ἡ ὁποία προκλήθεισα ἐξ ἐπεισοδίων εἰς τὴν Δ.Ι. Σύνοδον 1976 - 77 (Ὀκτώβριος—Νοέμβριος 1976) προκάλεσαν συνάντησιν καὶ ἐπιστολὴν μου πρὸς τὸν μαθητὴν μου σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Αἰτωλοακαρνανίας κ. Θεόκλητον, συνοδικὸν σύνοδρον, καὶ κοινοποίησιν ταύτης πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ὡς Πρόεδρον τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου, διακόψαντα ὁ ρ θ ὤ ς τὴν συνεδρίαν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου, τὴν 8ην Δεκεμβρίου 1976.

Μετὰ τὴν διακοπὴν, ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν 7 συνοδικῶν ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Μακαριώτατον νὰ μὴ ἀποστείλῃ εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν Παιδείας τὴν κοινοποιηθεῖσαν αὐτῷ («διὰ τὰ καθ' ἑαυτὸν») ἐπιστολὴν μου, μὲ τὴν ὁποίαν διέκοψε τὴν συνεδρίαν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου. Φυσικὰ συνεφώνησακαίτοι ἤτο δημοσιεύσιμος, ἀλλὰ παρεκάλεσα νὰ μοῦ ἀποστείλῃ ἐπιστολὴν ζητῶν διευκρινήσεις, ὥστε ἐὰν θέλῃ νὰ ἀποστείλῃ τὴν γνώμην μου εἰς τὸν κ. Ὑπουργὸν Παιδείας, φυσικὰ δημοσιεύσιμον (τὴν ἐπιστολὴν, οἶονεὶ ἐρώτημα τοῦ Μακαριωτάτου βλέπε κατωτέρω), νὰ ἔχῃ ἰσχυρὸν ἐπιστημονικὸν ἔρεισμα.

Κρίνας σκόπιμον ν' ἀποστείλω γνωμοδότησιν πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον συνέταξα ταύτην. Οὕτω τὸ ἀνοικτὸν Ἐκκλησιαστικὸν ἀπέκτα ἐπιστημονικὴν βάσιν.

* *

Ι. Ποία ἡ φύσις τοῦ ἀνοικτοῦ Ἑλλαδικοῦ Ἐκκλησ. ζητήματος καὶ διατὶ εἶναι περιορισμένη ἡ γνωμοδότησις.

α) Ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀπλή : Πάντοτε αἱ γνωμοδοτήσεις περιορίζονται ἀπὸ τὸ ἐρώτημα, ἐν προκειμένῳ τῆς κανονικότητος, συνταγματικότη-

τος καὶ ἄρα νομιμότητος τῆς συνθέσεως τῆς Δ. Ί. Συνόδου τῆς περιόδου 1976 - 1977. Τὰ νομοκανονικὰ ἐπακόλουθα ἀφοροῦν κατὰ λόγον φυσικὸν σύμπεσαν τὴν Ἱεραρχίαν καὶ τὴν σύνθεσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων.

β) Τὸ ἐλλαδικὸν ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα προήλθεν ἐκ τῆς νομοθετικῆς — δι' ἀναγκαστικῶν νόμων κυρίως τῆς Δικτατορίας — ἀλλοιώσεων θεμελιωδῶν κανονικῶν ἀρχῶν, συνταγματικῶς κατωχυρωμένων, τῆς Ἐκκλησίας (ἄρθρ. 2 τοῦ Συντάγματος 1952 κλπ.) καὶ τῆς δι' αὐτῶν κατατροφῆς τῆς κανονικῆς, συνταγματικῆς καὶ ἄρα νομίμου συνθέσεως τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ βαρυσήμαντον τοῦτο γεγονός προεκλήθη εἰδικώτερον διὰ τῶν «ἐπαναστατικῶν» ἀκριβέστερον πραξικοπηματικῶν πολιτικοστρατιωτικῶν ἐπεμβάσεων.

- α) τοῦ Ν.Δ. 4589/1966 (ἄρθρ. 4 ὅριον ἡλικίας καταλύων διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ χριστιανισμοῦ τὴν ἀρχαιοτάτην κανονικὴν ἀρχὴν περὶ ἰσοβιότητος τῶν ἐπισκόπων).
- β) τοῦ Ἀναγκ. Νομ. 3/1967 καταλύσαντος Ἱεραρχίαν, τὴν Δ. Σύνοδον. Ὁ Ἀν. Ν. ὥρισεν «ἀριστίνδην», νοσφησθεῖσαν τὰ κανονικὰ καὶ συνταγματικὰ δικαιώματα τῆς Ἱεραρχίας.
- γ) τοῦ Ἀν. Νόμου 214/1967 ἰδρύσαντος ἱεροδικεῖα, δι' ὧν κατελύθη τὸ Κανονικὸν Δίκαιον καὶ τὰ ἄρθρ. 2, 7 καὶ 8 τοῦ Συντ. 1952.
- δ) τῆς ἀνηκούστου ΛΣΤ' Συντ. Πράξεως τοῦ Σεπτεμβρίου 1968.
- ε) τοῦ νέου Καταστ. Χάρτου Ν.Δ. 129/1969.

* * *

- 2. Ἡ Συντ. Πρᾶξις 3/1974 τῆς Β' Δικτατορίας κηρύξασα τοὺς Ἱ. Κανόνας μόνους ἰσχύοντας ἀνεκάλεσεν ἐν τοῖς πράγμασι τοὺς ἀνωτέρω νόμους α,β,γ καὶ τὴν Συντ. Πρᾶξιν ΛΣΤ' καὶ κατήργησε τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Συντ. 1968/73.
- 3. Ἡ Ἱεραρχία τῆς 3ης Συντ. Πράξ. τῆς 9ης Ἰαν. 1974, πράγματι «ἐκτακτος πολυμελὲς Σύνοδος» δὲν ἐφήρμοσε δυστυχῶς τὴν ἐν λόγῳ πρᾶξιν, λόγῳ τοῦ καθεστῶτος τῆς Β' Δικτατορίας, ἀλλὰ ἐπλήρωσε κανονικῶς κενοὺς θρόνους, διότι ἦτο καὶ πρέπει ν' ἀναγνωρίζεται κανονικῶς καὶ συνταγματικῶς δεκτὴ (Ἱεράρχαι πρὸ τοῦ 1967 ἐκλεγέντες εἶναι οἱ ἐκλέξαντες καὶ χειροτονήσαντες).
- 4. Ἡ Συντ. ὁμως πρᾶξις 7 τοῦ Ἰουλίου 1974, ἀντίθετος τῆς προηγουμένης, καίτοι ἀντικανονικὴ ὁμως ἐφηρμόσθη, ἐνῶ ἦτο ἐκείνη ἡ Σύνοδος (1967) οὐχὶ τῶν ἀρίστων, ἀλλὰ τῶν ἀρεστῶν εἰς τοὺς πραξικοπημα-

τίας της 21 Ἀπριλίου 1967. Βεβαίως ἡ 3η θὰ ἔδει νὰ ἐφαρμοσθῇ πλήρης καὶ ἀκριβῶς. Ὅθεν τὸ Ἐκκλ. ζήτημα ἔμεινεν ἄλυτον τ.ἔ. δὲν ἀπεκατεστάθη ἡ κανονικὴ καὶ συνταγματικὴ καὶ ἄρα νόμιμος σύνθεσις τῆς Ἱεραρχίας, κατ' ἀκολουθίαν δὲν ὑπάρχει κανονικὴ, συνταγματικὴ καὶ νόμιμος (1974-1978).

5. Τὸ Ν.Δ. 87/1974 (Ὁκτώβριος) δὲν ἔδωκε λύσιν κανονικὴν καὶ συνταγματικὴν εἰς τὸ ὑφιστάμενον ζήτημα.
6. Αἱ προσφυγαὶ εἰς τὸ Συμβ. Ἐπικρατείας συνεχίζονται. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι τυπικὸν δικαστήριον, καὶ δὲν ἠδύνατο οὐδὲ δύναται νὰ δώσῃ συνταγματικὰς λύσεις ἀναγκαίας κατὰ τοὺς κανόνες.
7. Ἐντεῦθεν ἐρμηνεύεται τὸ γεγονός, καθ' ὃ τὸ Συμβ. Ἐπικρ. ἐδέχθη, νομικῶς ὀρθῶς, τὴν προσφυγὴν τῶν 4 Συνοδικῶν τοῦ Ἱερωνύμου (ἀριστίνδην), οἵτινες καίτοι βαρύντατα ὑπαίτιοι τοῦ Ἐκκλ. Πραξικοπήματος καὶ καθαιρετέοι κατὰ τοὺς Ἱ. Κανόνες, ἐν τούτοις ἐπανῆλθον εἰς τὴν Δ. Σύνοδον καὶ εἶναι δευτεροβάθμιοι δικασταί, ἐνῶ ἦσαν ἀντικανονικῶς καὶ ἀντισυνταγματικῶς πρωτοβάθμιοι τοῦ Ἀν. Νόμου 2/4/1967.
8. Ἡ γνωμοδότησίς μου προκληθεῖσα δι' ἐγγράφου τῆς 10/12/1976 (βλ. κατωτέρω) τοῦ Ἀρχ/που Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ (ὡς μέλους ἀπὸ τὸ 1974 τῆς Νομοκανονικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου) ἐκλεγέντος κανονικῶς τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1974 εἰς κενὸν θρόνον ἀπὸ τοῦ 1968 καὶ ὑπὸ σώματος δυναμένου νὰ γίνῃ συνταγματικῶς δεκτοῦ, ζητήσαντος διευκρινήσεις ἐπὶ ἐπιστολῆς μου πρὸς Ἀκαρνανίας Θεόκλητον (21-11-76) ἐπρωτοκολλήθη μὲ τὸν ἀριθ. 419 τὴν 4ην Φεβρ. 1977 εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον καὶ τὸν παραμένει εἰς τὸ Ἀρχεῖον. Ἐπειδὴ ἦτο δημοσιεύσιμος παρεδόθη εἰς τὸ γνωστὸν ἔγκριτον νομικὸν πενριοδικόν, καὶ δημοσιεύεται κατωτέρω.
9. Ἐπίσημον σημείωμα ἀπὸ 20-1-77 ἐπιδοθὲν εἰς Νομ. Σύμβουλο-Πρωθυπουργοῦ διὰ τοῦτον καὶ τὸν Ὑπουργὸν Παιδείας, μένει ἀνενέργητον. Ἐλαβεν γνῶσιν ὁ κ. Πρωθυπουργός; (πρβλ. Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν αὐτὸ τὸ ἄγνωστον 1977, σελ. 15).
10. Λύσις : Δυνατὴ συμφώνως πρὸς ἀπόρρητον ἔκθεσίν μου πρὸς κ. Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας ἀπὸ 9 Φεβρουαρίου 1976.
11. Ἡ ἀ ν ά γ κ η χ α ρ ά ξ ε ω ς δ ι α κ ο μ μ α τ ι κ ῆ ς Ἐ κ κ λ. π ο λ ι τ ι κ ῆ ς εἶναι πλέον ἢ προφανὴς μετὰ τὰ γεγονότα 1976 - 1978.
 - α) Ταύτην δύναται νὰ προσδιορίσῃ ἔκθεσις ἐπιστημονικοῦ καὶ ἱστορικοῦ χαρακτῆρος ὑπὸ ὑπευθύνου, ἀσκοῦντες διοίκησιν προσώπου, γνωρίζοντος τὰ πράγματα καὶ τὰ πρόσωπα. Θέμα : «Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας» (Ἱεραρχίας, Δ.Ι. Συνόδου καὶ

Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων), ὑπὸ τὴν ρητὴν προϋπόθεσιν ὅτι θὰ εἶναι δημοσιεύσιμος.

- β) Ἡ Κυβέρνησις θὰ ἔχη τὸ προνόμιον νὰ λύσῃ νομοθετικῶς βεβαίως πρῶτον τὸ ἀπὸ 155 ἐτῶν ἄλυτον πρόβλημα : «Μόρφωσις τοῦ Κλήρου τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰδικῶν στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς» καὶ δεύτερον, ὅτι, ἔχουσα τὴν νόμιμον καὶ φυσικὴν πρωτοβουλίαν, δύναται νὰ προτείνῃ μέτρα δυσκόλως δυνάμενα νὰ μὴ γίνουν δεκτὰ ὑπὸ τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Παράδειγμα : Ν.Δ. 4243/1962 (Ἑπουργ. Παιδείας Γρηγ. Κασιμάτης), Εἰσηγητὴς τῆς ιδέας τοῦ Νόμου ὁ γράφων, ἀλλ' ὅχι καὶ τοῦ περιεχομένου του. Ὁ Καταστ. Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας Ἐπιτροπῆς τοῦ νόμου τῆς ΕΡΕ ἐτορπιλλίσθη ὑπὸ τοὺς Γεν. Διευθυντοῦ, ὅστις ἦτο ἐκλεκτὸς πολιτικῶν (1964-1967) καὶ τῆς Δικτατορίας (1967-1968 !) καὶ ἐλησμονήθη τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1974 (Ν.Δ. 87).

Νοέμβριος 1977 — 1978 Ἰανουάριος

Καθηγητὴς ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

* Τὴν 9ην Ἰουνίου 1968 ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον ὁ Χρυσόστομος ὁ Β', ὁ ἀρνηθεὶς νὰ παραιτηθῇ τὴν 9ην Μαΐου 1967, ὅθεν ἐξεθρονίσθη τὴν 10-5-67.

† Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΛΟΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἀθήνῃσι τῇ 10ῃ Δεκεμβρίου 1976

Ἐλλογιμώτατον

κ. Γεράσιμον Κονιδάρην
Καθηγητὴν Πανεπιστημίου

Ὁδὸς Ἱπποκράτους 52-54

Ε Ν Τ Α Υ Θ Α

Ἐλλογιμώτατε,

ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὴν ἀπὸ 20-11-1976 ὑμετέραν ἀναφορὰν, δι'
ἧς ὑπεβλήθη ἡμῖν ἐν ἀντιγράφῳ ὑμετέρᾳ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Σερα-
φιμώτατον Μητροπολίτην Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Θεόκλητον,
Συνοδικὸν Σύνοδρον, ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς νομίμου καὶ κανονικῆς
συνθέσεως τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς διανυομένης Συνοδικῆς
Περιοδoῦ, παρακαλοῦμεν ὥπως εὐαρεστηθῇτε καὶ παράσχετε ἡμῖν Νο-
μοκανονικὰς διευκρινήσεις, προκειμένου νὰ μορφώσωμεν πληρεστέραν
γνώμην ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου.

Ἐπὶ τούτοις ἐπευλογοῦντες ὑμᾶς πατρικῶς, διατελοῦμεν μετὰ
τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης.-

* Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν «Ὁρθόδοξον Τύπον» 1977.

Σημείωσις : Τὸ κείμενον μετὰ τὸ ὅποιον ὁ Μακ. Πρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου
πrouκάλεσε τὴν διακοπὴν τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου τὴν 8ην Δεκεμβρίου 1977.

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8ῃ Ἰανουαρίου 1977

Πρὸς τὴν Α.Μ.

*τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ,
Πρόεδρον τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*

Ἐνταῦθα

Μακαριώτατε Πρόεδρε,

1. Ὑποβάλλων Ὑμῖν εὐλαβῶς καὶ καθηκόντως ἐν ἀντιγράφῳ τὰς ὑφ' ὑμῶν ζητηθεῖσας τὴν 10ην Δεκεμβρίου π.ῆ. νομοκανονικὰς διευκρινήσεις «ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς μου πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Θεόκλητον», ἧς ἀντίγραφον ὑποβληθὲν ἐπισήμως ὑμῖν ὀρθῶς ἐχρησιμοποιήθη ὑφ' ὑμῶν ἐν συνεδρίᾳ «τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου» πληροφορῶ ὑπευθύνως, ὅτι τὸ τεθὲν ζήτημα τῆς *κανονικότητος* καὶ *κατ' ἀκολουθίαν συνταγματικότητος* καὶ ἄρα *νομιμότητος* τῆς συνθέσεως τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου τῆς διανομένης συνοδικῆς περιόδου ἐτέθη ἐν εὐρύτῃ, *νομοκανονικῶς ὀρθῇ*, τὸ *πρῶτον ἐπισήμως* τὴν 3ην Μαρτίου 1969 ἐν τῇ α' συνεδρίᾳ τῆς φερομένης ὡς Ἱεραρχίας, *πράγματι δὲ συσκέψεως Ἱεραρχῶν Κανονικῶν* καὶ *συνταγματικῶν καὶ νομίμων*, ἀλλὰ καὶ *μὴ νομίμων*, εἰς προφορικὴν σύντομον ἀλλὰ καὶ μακρὸν γραπτὸν ὑπόμνημα κατατεθὲν εἰς τὰ Πρακτικά (ταῦτα σώζονται), ὡς καὶ ἐν συνεχείᾳ ὑπ' ἄλλων Ἱεραρχῶν, ὑπὸ τοῦ Σεβ. Κορινθίας κ. Παντελεήμονος, ὅπισθεν τοῦ ὁποῖου ὑπομνήματος ἱστατος ὁ ὑπογράφων, ἅτε ὢν σύμφωνος μέχρι τῶν λέξεων τῶν ἐκφραζουσῶν τὰς νομοκανονικὰς διαπιστώσεις, βεβαίας καὶ ἀσφαλεῖς. Τὸ νομοκανονικὸν ὑπόμνημα τῆς 24ης Φεβρουαρίου 1969 (ἀρ. πρωτ. 485), ἐκοινοποιήθη ἐπισήμως εἰς τοὺς τότε Κυβερνῶντας πραξικοπηματίας καὶ ἐδημοσιεύθη ἤδη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Κορινθίας κ. Παντελεήμονος προσφάτως (Κείμενα Ἐκκλησιαστικὰ ἀγωνιστικὰ Κορινθίας 1975 σελ. 96 ἐξ).

2. Αἱ ζητηθεῖσαι ὀρθότατα διευκρινήσεις ὑποβάλλονται ὑμῖν ὑπομνηματικῶς ἐπιστημονικῶς κανονικῆς καὶ ἱστορικῆς γνωμοδοτήσεως, δι' οὗς λόγους ἐκθέτω ἐν ἀρχῇ αὐτῆς. Ὅμως ἐν τῷ εἰσαγωγικῷ τούτῳ ἐγγράφῳ

αισθάνομαι τὴν ἀνάγκην καὶ τὸ καθήκον τῆς ἀληθείας δι' ὃ καὶ προσθέτω τὰ ἑξῆς.

3. Τὸ συνημμένον *νομοκανονικὸν καὶ ἱστορικὸν ἔγγραφο* πρὸς Ὑμᾶς, ὡς Πρόεδρον τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑποβάλλω καὶ ὡς ἀρμόδιος καθηγητῆς Πανεπιστημίου, ὑπερασπίζων ἀπὸ 4 καὶ πλέον δεκαετηρίδων, δι' ἐρευνῶν, ἐνώπιον τοῦ *Προτεσταντισμοῦ*, τὴν ὀρθότητα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Πολιτεύματος τῆς Καθολικῆς Ὁρθοδοξίας καὶ εἰδικώτερον τὰ *φιλολογικὰ καὶ ἱστορικὰ θεμέλια* τοῦ *ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ* καὶ τῆς ἐν αὐτῷ *διαδοχῆς* τῶν Ἀποστόλων, ὡς ὅρων *ὑπάρξεως* τῆς Ἐκκλησίας (πρβλ. συνημμένον τὸ 1) ἐκ τῶν δύο μεγάλων Πρακτικῶν ἀνακοινώσεών μου εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν, οὗτινος ὑπάρχει 2α Γαλλ. ἔκδοσις καὶ Ρωσικὴ μετάφρασις, καὶ 2) τὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου ἀνακοίνωσίν μου. Ὅθεν θεωρῶ ἐπιβεβλημένον νὰ εἶπω πρὸς Ὑμᾶς, ὅτι ἔγγραψα ὅσα ἔγραψα εἰς τὸ συνημμένον ἐπίσημον κείμενον Γνωμοδότησιν μὲ πραγματικὴν ὁδύνην. Αὕτη εἶναι φυσικὴ, διότι ὁ ἱστορικὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ Κανονολόγος μὲ πρώτην πραγματείαν συγγραφεῖσαν τὸ 1928-9 (ὁ θεσμὸς καὶ ὁ καταρ. τῆς Συνόδου τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ν. Σιών 1929) διαπιστώνει νῦν, 1ον) ὅτι *ἐθραύσθησαν* οὐσιώδεις θεσμοὶ τῆς Καθολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (*ἰσοβιότης ἐπισκόπων* καὶ *θεσμοὶ τῆς Ἐκκλ. Δικαιοσύνης* καὶ *διοικήσεως*) καὶ 2ον) ὅτι συνεπεία τοῦ γεγονότος τούτου *κατεστράφη ἡ Κανονικὴ, συνταγματικὴ καὶ ἄρα νόμιμος σύνθεσις* τῆς *Ἱεραρχίας* τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς διεπίστωσεν καὶ ἡ Ἱεραρχία, ἡ κανονικὴ συνταγματικὴ καὶ νόμιμος τοῦ Δ/βρίου τοῦ 1966 (ἴδε Περιοδ. Ἐκκλησία 1967 σελ. 12) κρίνασα τὸ ἄρθρ. 4 τοῦ νόμου 4589/1968 (*ἤμην σύμβουλος τῆς ἀρμοδ. ἐπιτροπῆς* τῆς) καὶ 3ον ὅτι μὲ τὴν παράβασιν τοῦ Συντάγματος, ἔνεκα παραβάσεων τῶν Ἱ. Κανόνων (16ον τῆς πρωτοδευτέρας καὶ Κυρίλλου), ἀποφάσεων τῆς Ἱεραρχίας ὑπὸ τῶν συνωμοτῶν (περὶ τούτων οἱ ἱεροὶ Κανόνες, 34 Πενθέκτης καὶ 18 Δ' Οἰκ. πρβλ. τὰ συνημμένα δύο βιβλία μου, εἰδικῶς Σταθμοὶ Ἐκκλησ. Πολιτικῆς σελ. 251-297 καὶ τὰ *προκύπτοντα* ἐκ τῆς *παραβολῆς* τῆς συνθέσεως τῆς Δ.Ι. Συν. 1966-7 σελ. 324 τοῦ ἡμερολογίου τοῦ 1967 καὶ 1967-8 ἡμερολ. 1968 σελ. 330') *κατέστη ἀδύνατος ἡ κανονικὴ συγκρότησις* τῆς Δ.Ι. Συνόδου, πλὴν τοῦ α' ἑξαμήνου τοῦ 1974, ὅτε διὰ τῆς Συντ. Πράξεως 3/1974 ἐτέθη ἡ κανονικὴ βάση τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἡ δὲ ἑκτακτος πολυμελὴς Σύνοδος (ὀνομασθεῖσα Ἱεραρχία), ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῶν Ἱεραρχῶν τῶν κανονικῶν - συνταγματικῶν καὶ ἄρα νομίμων, ἰὼν πρὸ τοῦ 1967 χειροτονηθέντων, πλὴν τῶν ἀναλαβόντων τὴν εὐθύνην καταλύσεως τῆς Κανονικῆς συνταγματικῆς καὶ ἄρα νομίμου Ἱεραρχίας καὶ Δ.Ι. Συνόδου, δυνάμει τοῦ Ἀν. Νόμου 3/1967 ἄρθρ. 1 παρ. 2, ἄρθ. 2, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ἀρνη-

θέντος νά παραιτηθῇ (πρβλ. κείμενον παρὰ Π. Κονιδάρη : 'Υπάρχει Καν. 'Ιεραρχία 1974 σελ. 12-22).

3. *Ἡ ἀντικανονική, ἀντισυνταγματική καὶ ἄρα μὴ νόμιμος κατάστασις*, ἡ ὁποία ἐπέφερε τὴν καταστροφὴν τῆς κανονικῆς συνταγματικῆς καὶ νομίμου συνθέσεως, τῆς 'Ιεραρχίας, ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς εἰσβολῆς κοσμικοῦ πνεύματος καὶ νομικῶν διατάξεων, μαρτυρουσῶν θραυσιν τοῦ ἐκκλησ., φρονήματος, τῆς Θεολογικῆς συνειδήσεως καὶ ἠθικῆς εὐθύνης (ἀναγκ. νόμος 214/1967 πρβλ. τὸ ἔργον «περὶ τῆς ἐν 'Ελλάδι 'Εκκλησ. Δικαιοσύνης σήμερον» ἔνθα καὶ ἡ γνώμη τῆς Θεολ. Σχολῆς αὐτόθι σελ. 257, ἔνθα καὶ κριτικὴ Μητροπολιτῶν Θεσσαλονίκης, Πειραιῶς, Κίτρους. Κορινθίας κλπ.).

Ὡς θεράπων τῆς 'Εκκλ. ἱστορίας τῆς 'Ελλάδος ἀπὸ 48 ἐτῶν εἰμαι ὑποχρεωμένος νά ἐκφράσω τὴν λύπην μου, διότι Ἕλληνες ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι, κληρικοὶ καὶ Καθηγηταὶ Θεολογίας (οἱ πλεῖστοι ξένοι πρὸς τὰ πράγματα καὶ τὰ πρόσωπα πρβλ. 'Εκκλησίαν 1966 σελ. 750) ἐν ἀγαστῇ συνεργασίᾳ, ἢ ἀλληλοδιαδόχως, παρέσυραν ὑπεύθυνα πολιτικά πρόσωπα καὶ συνειργάσθησαν μὲ τοὺς πραξικοπηματίας, κατὰ τὸ Δ' *ψήφισμα* τῆς Ε' Ἀναθ. Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, διὰ νά προπαρασκευασθῇ καὶ νά ἐκτελεσθῇ ἡ βαρυτάτη ἐπιδρομὴ κατὰ τῶν αἰωνοβίων θεσμῶν τῆς Ὁρθοδόξου 'Εκκλησίας, ἥτοι τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ τῆς συνταγματικῆς καὶ ἄρα νομίμου συνθέσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 'Ιεραρχίας καὶ φυσικὰ τῆς ἐκπροσώπου ταύτης διαρκοῦς Ἱ. Συνόδου.

Ἡ συνεργασία αὕτη ὠδήγησεν καὶ εἰς τὴν προσπάθειαν (1974-6) μὴ ἀποκαλύψεως εἰς τὸ Κράτος καὶ τὴν 'Εκκλησίαν τῶν δύο *βαρυνημάτων γεγονότων* α) τῆς ἀλλοιώσεως τῶν θεσμῶν καὶ β) δι' αὐτῶν τῆς νομίμου συνθέσεως τῆς 'Ιεραρχίας (πρβλ. ὑπαρχούσας δημοσίας δηλώσεις καὶ πρὸς δημοσίευσιν καὶ 2 ἐπιστολὰς πρὸς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης ἀπὸ 14 Ἰου. 1975 καὶ 19 Μαρτίου 1976· πρὸς τὸν κ. Πρωθυπουργὸν ὑπάρχουσι τοὐλάχιστον 4 ἐπιστολαί).

Ὑποβάλλων τὸ συνημμένον κείμενον εἰς Ὑμᾶς ὡς Προέδρου τῆς Ἱ. Συνόδου δηλῶ κατηγορηματικῶς ὅτι εἶναι τόσον ἐκεῖνο ὅσον καὶ τὸ παρὸν δημοσιεύσιμα.

Μετὰ σεβασμοῦ

Καθηγητὴς *Ι. Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ*

Ἀκολουθῶς καταχωρεῖται ἡ δευτέρα ἐπιστολή μου πρὸς τὸν Α.Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἔχουσα ὡς ἑξῆς ;

Ἀθῆναι 4 Φεβρουαρίου 1977

Α.Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον καὶ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ.κ. Σεραφεῖμ. Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ἐ ν τ α ὕ θ α

Μακαριώτατε Πρόεδρε,

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ὑποβληθεῖσαν Ὑμῖν ἀπὸ 18-1-77 Γνωμοδότησιν περὶ τοῦ προβλήματος *τῆς κανονικότητος καὶ ἄρα συνταγματικότητος καὶ νομιμότητος* τῆς συνθέσεως τῆς διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς διανουμένης Συνοδικῆς περιόδου (1976-1977), ἔχω τὴν τιμὴν ἀφ' ἑνὸς μὲν *νὰ ἐπανυποβάλω τὴν ἐν λόγῳ γνωμοδότησιν*, ὡς ἀποτελοῦσαν ἀπάντησιν εἰς Ὑμετέραν ἐπιστολὴν ἀπὸ 10-12-1976, ἀφ' ἑτέρου δὲ *νὰ συμπληρώσω ταύτην* διότι εἶναι ἀνάγκη *νὰ λάβω θέσιν καὶ ἔναντι τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.*

Ἐπειδὴ α) ἡ ἐν λόγῳ ἀπόφασις, περὶ τῶν μελῶν τῆς «ἀριστίνδην» *νομικῶς ὀρθή, ἀνατρέπει* ἐν μέρει τὴν ἐν τέλει τῆς γνωμοδοτήσεώς μου ὑποδεικνυομένην προσωρινὴν λύσιν τοῦ ἀνακύψαντος θέματος, προϋποθέτουσαν τὴν μὴ συμμετοχὴν ἱεραρχῶν, οἵτινες κατ' οὐσίαν δὲν εἶχαν τιμωρηθῇ, διότι δὲν ἐφηρμόσθησαν ἐπ' αὐτῶν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Συντακτικῆς Πράξεως τῆς 9-1-1974, καίτοι οἱ εἰρημένοι τέσσαρες ἦσαν καὶ εἶναι βαρύνοντες ὑπεύθυνοι ἔναντι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς *πρωταίτιοι, πρῶτον τῆς ἀλλοιώσεως οὐσιωδῶν θεσμῶν* τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ δεύτερον τῆς ἀλλοιώσεως *τῆς κανονικῆς, συνταγματικῆς καὶ ἄρα νομίμου συνθέσεως* τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔδει *νὰ κληθῶσιν εἰς ἀπολογία, κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας* ὡς προελέχθη.

Ἐπειδὴ β) οἷαδήποτε νομικὴ γνώμη τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους * ἐπὶ τῶν προτεινομένων τριῶν λύσεων ὄχι μόνον δὲν βελτιώνει ἀλλὰ *χειροτερεύει* τὴν ἔλλειψιν κανονικότητος συνταγματικότητος καὶ ἄρα *νομιμότητος* τῆς συνθέσεως τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς διανουμένης Συνοδικῆς περιόδου καὶ τῆς Ἱεραρχίας καὶ

Ἐπειδὴ γ) διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας χει-

* Αὕτη δημοσιεύεται κατωτέρω (σελ. 2).

* Τὸ δῖλημμα : ποία ἡ χειροτέρα λύσις νὰ ἔλθουν οἱ 4 εἰς τὴν Σύνοδον ἢ νὰ μείνουν οἱ 4 ἀντικανονικοὶ θέτει ὀξέως τὸ ἐκκλησιαστικὸν πρὸς λύσιν.

ροτερεύει ὅπωςδὴποτε ἡ κανονικὴ σύνθεσις τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Δ. Ἱερᾶς Συνόδου τῶν ἐπομένων περιόδων, διότι οἱ εἰρημμένοι τέσσαρες ἀρχιερεῖς, συμφώνως πρὸς τὴν ὑποβληθεῖσαν Ὑμῖν γνωμοδότησίν μου (ἴδε σελ. 15 ἐξ.), εἶναι ὅπωςδὴποτε καθαιρετέοι, διὰ βαρύτατα ἐκκλησιαστικὰ ἐγκλήματα — αὕτη εἶναι ἡ ἀδιάσειστος ἐπιστημονικὴ μου γνωμοδότησις, ἐναρμονιζομένη πλήρως πρὸς τὴν ἀποδοκιμασίαν τῆς ἀάριστίνδην», τὴν γενομένην ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Γ' Συντακτικῆς Πράξεως-

δ ι ἄ τ α ὕ τ α

ἰσχύουσιν ἀπολύτως ὅσα ἔγραψα εἰς τὴν γνωμοδότησίν μου τὴν ἐπὶ, δοθεῖσαν εἰς τὴν Γραμματεῖαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὴν 20-1-1977, πλὴν βεβαίως τῆς μικρᾶς παραγράφου περὶ προσωρινῆς λύσεως. Τοῦτο δὲ εἶναι φανερόν, διότι καὶ μόνον ἡ ἀντικανονικότης, καὶ ἀντισυνταγματικότης τῶν τεσσάρων, «Συνοδικῶν» τῆς διανυομένης Συνοδικῆς περιόδου ἀρκεῖ διὰ νὰ μὴ ὑπάρχῃ νόμιμος σύνθεσις τῆς Δ. Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς Ἱεραρχίας. Ἐπὶ τούτοις εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ προσθέσω, ὅτι τὸ Νομικὸν Συμβούλιον τοῦ Κράτους εἶναι ἀδύνατον νὰ λύσῃ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα, διότι τὸ Κράτος δὲν εἶχε καὶ δὲν ἔχει ἀντικειμενικὴν εἰσήγησιν ἐπὶ τοῦ μεγάλου θέματος, πλὴν τῆς γνωμοδοτήσεώς μου, ἥτις ὅμως ἀνήκει εἰς Ὑμᾶς ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ,
πιστὸν τέκνον τῆς Ἐκκλησίας

Καθηγητῆς ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς : Ἐξ ἐπόψεως Κανονικοῦ Δικαίου ἡ θέσις τῶν τεσσάρων ἐπανερχομένων διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Σ.τ.Ε. ἱεραρχῶν εἶναι πολὺ χειροτέρα ἐκείνης τῶν ἐκπεσόντων 10, διότι ὁ εἰς ὁ Διδυμοτεῖχου Κωνσταντῖνος, φέρει τὴν αὐτὴν εὐθύνην ἣν φέρουσιν καὶ οἱ τέσσαρες ἐπανερχόμενοι πρωταίτιοι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ *πραξικοπήματος* τῆς 10-5-1967

Καθηγητοῦ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

Ὁμ. τῆς Γενικῆς Ἐκκλησ. Ἱστορίας καὶ τ. ἐντεταλμένου τοῦ Καν. Δικαίου καὶ τῆς Ποιμαντικῆς καὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν.

Γ Ν Ω Μ Ο Δ Ο Τ Η Σ Ι Σ

περὶ τῆς κανονικότητος - συνταγματικότητος καὶ ἄρα νομιμότητος τῆς συνθέσεως τῆς Διαρκοῦς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς συνοδικῆς περιόδου 1976-77.

Ἐπὶ τοῦ ἀπὸ 10 Δεκεμβρίου 1976 (ἀριθ. 1 συνημμένου φωτοτυπ.) ἐγγράφου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, δι' οὗ ζητοῦνται «*νομοκανονικαὶ διευκρινήσεις*», ἀφορῶσαι εἰς τὴν ἐν ἀντιγράφῳ ὑποβληθεῖσαν αὐτῷ, ὡς Προέδρῳ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπιστολὴν μου (ἀριθ. 2 συνημμένην ὡσαύτως ἐν φωτοτυπίᾳ) πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Θεόκλητον, συνοδικὸν συνέδρον (1976-1977), κρίνομεν ὡς ἐπιστημονικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἀναγκαῖον, ἵνα παράσχωμεν ταύτας (ἐφ' ὅσον πρόκειται κατ' οὐσίαν περὶ ἐρωτήματος) ὑπὸ τύπον γνωμοδοτήσεως, νομοκανονικῆς ἅμα καὶ ἱστορικῆς, ἀφορώσης κατ' ἀρχὴν εἰς τὴν περίοδον τῆς Δ.Ι.Σ. 1976-7, ἵνα εἶναι, κατὰ τὸ δυνατόν, πλήρης.

1. Καίτοι τὸ τιθέμενον ἐν τῇ οὐσίᾳ *κανονικὸν-συνταγματικὸν καὶ νομικὸν ζήτημα*, τίθεται *περιοριστικῶς*, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διαρκῆ Ἱ. Σύνοδον τῆς διανυομένης περιόδου 1976-77* καὶ εἰς τὰ ἐν τῇ ἐπιστολῇ σημειούμενα παραδείγματα, ὅμως ἐν τούτοις λεκτέον ἐνταῦθα, ὅτι ἡ ἀπόδειξις τοῦ γεγονότος, ὅτι καὶ ἐν μόνον μέλος τῆς ἐν λόγῳ Δ.Ι.Σ. εἶναι *ἀντικανονικόν, συνεπιφέρει τὴν ἀντισυνταγματικότητα καὶ ἄρα τὴν ἔλλειψιν νομιμότητος τῆς συνθέσεως τῆς τε Δ.Ι.Σ. καὶ τῆς Ἱεραρχίας*, ἐξ ἧς αὕτη προήρχετο καὶ προέρχεται, νῦν κατὰ τὴν ρητὴν συνταγματικὴν διάταξιν τοῦ ἀρθροῦ 3 τοῦ Συνταγμ. τοῦ 1975, ἐφ' ὅσον καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ κανόνα δικαίου ἰσχύσαντα μακροχρονίως ἀπὸ τοῦ 1923 (Ἀποφ. Ἐπαναστ.

* Ἡ ἔλλειψις τῆς νομίμου συνθέσεως ἐξακολουθεῖ.

1922 εισαγαγούσα τὸν ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας 1923 παρασκευασθέντα Καταστ. Χάρτην τῆς Ἑλλάδος) μέχρι καὶ τῆς ψηφίσεως τοῦ Συντάγματος τοῦ ὑπὸ τῆς Ε' Ἀναθ. Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων (1975).

2. Τὰ *προσβεῖα ἀρχιερωσύνης*, ὡς κανὼν δικαίου κατὰ τὴν συγκρότησιν τῆς Δ. Συνόδου εἶναι ἀρχαιότερα τῆς Α' Οἰκουμ. Συνόδου, (325 μ.Χ.) ἅτε ἐφαρμοσθέντα ἐν Β. Ἀφρικῇ. Ἐν Ἑλλάδι εἰσῆχθησαν διὰ τοῦ Συν. Τόμου περὶ Αὐτοκεφάλου τοῦ 1850 καὶ τῶν Νόμων Σ' καὶ ΣΑ' τοῦ 1850 καὶ τὸ ἰσχύσαν μέχρι τοῦ 1967 καὶ νῦν Ν.Δ. 671/1913 καὶ 87/1974, περὶ Καταστ. Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

3. *Ἡ ἰσοβιότης τῶν ἐπισκόπων εἶναι κανὼν δικαίου ὡσαύτως ἀρχαῖος*· ὃν οὐδὲ ἡ κοσμικὸν ἔχουσα δίκαιον Ρωμαιοκαθολικὴ Δύσις διέρρηξεν ἐν τῇ Β' Βατικανῇ Συνόδῳ 1958-65 (πρβλ. 16ον Πρωτοδευτέρας), ἡ δὲ Ἐκκλησία ἀνέχεται μόνον διὰ πραγματικούς λόγους ὑγείας τὴν *παραίτησιν* (πρβλ. Κυρίλλου 3 Καν. εἰς Κλείδα Ἱ. Κανόνων, Μητρ. Κορινθίας Κλείς Ἱ. Κανόνων σελ. 375).

Ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις ταύτας ποὺ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον ἔχει καὶ δὴ καὶ ὡς θεμελιώδεις, εἶναι φανερόν ὅτι πᾶν τὸ κανονικὸν εἶναι καὶ *συνταγματικὸν καὶ ἄρα νόμιμον, ἐνῶ τὸ ἀντικανονικὸν εἶναι ἀντισυνταγματικὸν καὶ ἄρα μὴ νόμιμον.*

4. Εἰς τὰς βασικὰς ταύτας προϋποθέσεις, τῆς παρούσης γνωμοδοτήσεως, ἀνήκουσι τὰ γεγονότα καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν στηριζόμενα ἐπακόλουθα καὶ νομοκανονικὰ καὶ συμπεράσματα τὰ ἐκ τῆς ἐρεύνης τῆς ὅλης ἐκκλησ. νομοθεσίας προκύπτοντα καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ν.Δ. 4589/1966 μέχρι καὶ τῆς ἐκδόσεως τῆς ὑπ' ἀριθμ. 3/1974 Συντ. Πράξεως, ἐφαρμοσθείσης ἐν τῇ κρίσει μελῶν τῆς Δ.Σ. Συνόδου τῆς διανυομένης περιόδου.

* *

Ἐπειδὴ α) διὰ τοῦ ἄρθ. 4 τοῦ Ν.Δ. 4589/1966 (παρὰ Βαρνάβα Κίτρους: Καταστ. Νομοθεσία Ἀθῆναι 1967 σελ.356), δι' οὗ εἰσῆχθη τὸ *πρῶτον καὶ μόνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν Ὁρθόδοξον ἐκκλησίαν καθόλου, ὅριον ἡλικίας ἀποχωρήσεως ἐκ τῆς ὑπηρεσίας «Ἀρχιερέων»* β) διὰ τοῦ Ἀν. Νόμου 3/1967 (τῆς 10ης Μαΐου, παρὰ Βαρνάβα Κίτρους αὐτόθι σελ. 304) πρῶτον ἐπαύθη ἡ 12μελὴς Δ. Σύνοδος τῆς συνοδ. περιόδου 1966-7, δεύτερον δὲ διωρίσθη ὀκταμελής, «ὑπὸ τῶν πραξικοπηματιῶν», κατὰ τὸ ἄρθ. 1 τοῦ ψηφίσματος Δ' τοῦ 1975 (Φ.Ε.Κ.Δ. ἀριθ. 6) τῆς Ε' Ἀναθεωρ. Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, «ἀριστίνδην Σύνοδος» (Β.Δ. 291 τῆς 11ης Μαΐου 1967 δημοσιευθὲν αὐθημερόν εἰς τὸ τεῦχος Α, ἀριθ. 68 φύλλον τῆς Ἐφημ. Κυβερνήσεως), συγκροτηθεῖσα ἐξ 8 μελῶν καὶ *κατὰ παρεκκλισιν* τῆς ἐν παρ. 1 τοῦ αὐτοῦ ἄρθρ. 1 ἀναγνωριζομένης καὶ ὑπ' αὐ-

τοῦ τοῦ Ἐκκλ. Νόμου «τῆς Κυβερνήσεως Βίας», ἀρχαιοτάτης καὶ εἰς τὸν Συνοδ. Τόμον περὶ Αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1850 περιλαμβανομένης, ἀρχῆς, περὶ συγκροτήσεως τῆς Δ.Ι.Σ. κατὰ τὰ πρεσβεῖα ἀρχιερωσύνης (κατ' ἴσον ἀριθμὸν λαμβανομένων τῶν συνοδικῶν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀρχιερέων τοῦ Οἴκ. Θρόνου κατὰ τὴν ἀπὸ 14 Σ/βρίου 1928 Πατριαρχ. καὶ Συνοδ. πρᾶξιν), *τρίτον* ἐπειδὴ ἡ ἀντισυνταγματικὴ αὕτη διάταξις διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ἰσχύος τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ Ν.Δ. 4589/1966 καὶ καὶ εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπον, ὅστις ἀρνηθεὶς νὰ παραιτηθῇ τὴν 9ην Μαΐου ἐξεθρονίσθη, *τέταρτον* ἐπειδὴ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 2 ἀφῆρέθη ἡ δικαιοδοσία κανονικῆς συνταγματικῆς, καὶ νομίμου Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλ. τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐδόθη εἰς τὴν «ἀριστίνδην Σύνοδον», ἀπαρτισθεῖσαν ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν «τῆς Κυβερνήσεως βίας» (κατὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Δ' ψηφίσματος) καὶ κατὰ ἀκολουθίαν ἡ ἐκλογὴ ἀρχιερέων, κενῶν καὶ κανονικῶς μὴ κενῶν θρόνων ἦτο παράνομος, *Πέμπτον* ἐπειδὴ διὰ τῆς τελευταίας διατυπώσεως τοῦ ἄρθρου 2 παρ. 1 περὶ προσόντων ἐκλογῆς κατὰ τὴν συνοδικὴν περίοδον *κατελύθη ἡ συνταγματικὴ ἀρχή*, τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ Συντάγμ. 1952 (καὶ τοῦ ἄρθρ. 4 τοῦ Συντάγμ. 1975), περὶ τῆς ἰσότητος τῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν (πολιτικῶν, ἀστικῶν καὶ δημοσίων καὶ ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν, ἴδε σύντομα σχόλια ὑπὸ Γ. Βαβαρέτου εἰς τὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος 1952 ἐκδ. 3η σελ. 361) καὶ περὶ ἴσης μεταχειρίσεως ἐν προκειμένῳ τῶν κληρικῶν, περὶ ὧν διελάμβανον τὰ ἄρθρα 18-19 καὶ 20 τοῦ Καταστ. Χάρτου 671/1967 καὶ ἐπαναφερθέντος εἰς ἰσχὺν δυνάμει τοῦ Ν.Δ. 87/1974, κατέστη δὲ ἐκ τούτου νομικῶς ἀδύνατος καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς εὐρύτατα ἐφαρμοζομένης «*ἀρχῆς τῆς χρηστῆς*» ἢ ἄλλως λεγομένης «*ἀγαθῆς διοικήσεως*» (πρβλ. Μιχ. Στασινοπούλου Δίκαιον Διοικητικῶν πράξεων, Ἀθῆναι 1951 σελ. 346 καὶ Ἀθ. Σ. Ε. 1810/1957, 1437/1958, 56 καὶ 22236/1961, 1776 καὶ 2273/1962, 29443 καὶ 2945/1964, 488 καὶ 615/1965, 826 καὶ 2660/1978), *ἔπεται ἀναμφιβόλως*, ὅτι «*πάσχουσι πολλαπλῶς αἱ ἐκλογαί*», κατ' οὐσίαν διορισμοί, ἐπισκόπων κατὰ τὰ 7 ἔτη τῆς Δικτατορίας (1967-1973), ἐφ' ὅσον κατελύθησαν πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ τοῦ συντάγματος διὰ «*ἀνά ἐκλεγῶσιν*» οἱ ἄρεστοὶ εἰς τοὺς καταλυτὰς τῆς κανονικῆς, συνταγματικῆς καὶ ἄρα νομίμου πολιτειακῆς ἐξουσίας κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς τὸ 1967 ἐξ., καὶ ἐπειδὴ ἐξ ἀπάντων τῶν μνημονευθέντων μὴ δυναμένων ν' ἀμφοισβητηθῶσι γεγονότων βεβαιοῦνται ταῦτα καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐν τῇ νομολογίᾳ ἀρχουσα παλαιότερα γνώμη περὶ κατοχυρώσεως τάχα μόνον τῶν δογματικῶν καὶ τῶν περὶ λατρείας Ἱ. Κανόνων ἀποδεικνύεται ἀριδύλως, ὅτι κατελύθη ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλ. τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐξ αὐτῆς προερχομένη Δ.Ι. Σύνοδος· ἐπειδὴ δ) διὰ τοῦ Ἀν. Νόμου 214/1967 κατελύθησαν οὐ μόνον αἱ ἀρχαὶ τῆς Ἐκκλ. Δικαιοσύνης ἀλλὰ κατὰ ἄρθρα 7 καὶ 8 ἐκτὸς τοῦ

άρθρου 2 του Συντάγματος του 1952 (πρβλ. κείμενα παρά Γ. Κονιδάρη, περί της έν 'Ελλάδι 'Εκκλ. Δικαιοσύνης σήμεραν μετά νομοκανονικῶν σχολίων 'Αθῆναι 1971/2), ὡς διεπίστωσεν καί ἡ Θεολ. Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν καί Θεσσαλονίκης πρὸ 8 ἐτῶν (ἅπαντα τὰ κείμενα μέχρι τοῦ 1969 παρά Γ. Κονιδάρη περί της έν 'Ελλ. 'Εκκλησ. Δικαιοσύνης σήμεραν σελ. 213-235 καί 257 ἐξῆς· ἐπειδὴ ε) διὰ τοῦ 'Αν. Νόμου 320/1968 περί Μητροπολιτῶν τῶν 'Ενόπλων Δυνάμεων εἰσῆχθη ἀντικανονικῶς καί ἄρα ἀντισυνταγματικῶς καί μὴ νομίμως νέα μητρόπολις καί ἀρχιερεὺς αὐτῆς κατέστη μέλος της 'Ιεραρχίας της 'Εκκλ. της 'Ελλάδος· ἐπειδὴ στ) διὰ της Συντακτ. πράξεως ΛΣΤ' τὸ πρῶτον εἰς τὴν Χριστ. 'Εκκλησίαν εἰσῆχθη ἡ κοσμικὴ καί πρωτοφανὴς έν τῇ 'Εκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ καί ἄρα ἀντικανονικὴ διάταξις περί χρόνου ὑπηρεσίας ἀρχιερέων 40 καί 30 ἐτῶν : (ἅπαντα τὰ κείμενα μέχρι τοῦ 1969 παρά Γ. Κονιδάρη περί της έν 'Ελλ. 'Εκκλ. Δικαιοσύνης σήμεραν σελ. 213-235 καί 257 ἐξῆς) καί ἵνα παρακαμφθῇ τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952, δι' ὃ καί περιεβλήθη τὴν μορφήν Συντακτικῆς Πράξεως, δι' ἧς ἀπεμακρύνθησαν καί ἐξεθρονίσθησαν τρεῖς ἀρχιερεῖς διὰ της βίας, διὰ τοῦτο χωρὶς ἀμφιβολίας εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἡλλοιώθη ἡ κανονικὴ καί νόμιμος καί συνταγματικὴ 'Ιεραρχία της 'Εκκλησίας της 'Ελλάδος.

5. 'Επειδὴ εἰς τὰς βασικὰς προϋποθέσεις της παρούσης γνωμοδοτήσεως ἀνήκουσι γεγονότα καί τὰ ἐπ' αὐτῶν στηριζόμενα ἐπακόλουθα καί νομοκανονικὰ συμπεράσματα, ἀφορῶντα εἰς τὰ παρόντα μέλη της Δ. 'Ι. Συνόδου καί τὴν σύνθεσιν της διανομένης περιόδου *ἔπεται*, ὅτι ἡ ἐρευνὰ της ὅλης νομοθεσίας ἄρχεται ἀπὸ της παρά τὴν ἀπόφασιν της 'Ιεραρχίας τοῦ Δ/βρίου 1966 («'Εκκλησία» ἐπισ. Δελτ. της 'Εκκλ. της 'Ελλάδος 1967 σελ. 12) ἐφαρμογὴν της διατάξεως τοῦ ἀρθρου 4 τοῦ Ν.Δ. 4589/1966 καί ἀντικανονικῆς ἀντισυνταγματικῆς καί ἄρα *μὴ νομίμου*, καί *λήγει* μετὰ της χρονικῆς ἐφαρμογῆς της 3 Συντ. Πράξεως τοῦ 1974, χρησιμοποιοιθῆισης έν τῇ κρίσει μελῶν της έν λόγῳ Δ.Ι. Συνόδου, της ὑπὸ κρίσιν.

6. 'Η τοιαύτη θεώρησις τοῦ ὕλικου ἐπιτρέπει τὴν ἐπὶ τοῦ συνόλου της νομοθεσίας ἐφαρμογὴν της ὑπὸ τῶν νομοδιδασκάλων διδασκομένης ἀρχῆς περί τοῦ σκοποῦ τοῦ νόμου οὐχὶ μόνον ἵνα εἰς ἕκαστον νομοθέτημα μόνον ἀλλὰ καί εἰς τὸ σύνολον αὐτῶν. 'Ιδε εἰσιτηρίους λόγους Π. Ζέπου εἰς τὴν 'Ακαδημίαν 'Αθηνῶν καί Βουζίκα εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν, τοῦ τελευταίου εἰς τὸ Νομ. Βῆμα 1970 σελ. 1420-1423 πρβλ. ἐφαρμογὴν εἰς σελ. 160 ἐξῆς τοῦ ἔργου Γ. Κονιδάρη : Περί της έν 'Ελλάδι 'Εκκλ. Δικαιοσύνης σήμεραν έν 'Αθήναις — ἡ ἱστορικὴ ἐξήγησις καί θεμελίωσις εἶναι πλήρης —, τελεολογικὴ ἐρμηνεία της 'Εκκλ. νομοθεσίας ἰδίως της 'Επταετίας (πρβλ. σελ. 146-174) ὁδη-

γει εἰς τὸ βέβαιον συμπέρασμα, ὅτι ἐπεδιώχθη ἡ διὰ τῆς σειρᾶς νόμων ἀλλοίωσις τῶν συνταγματικῶς κατοχυρωμένων θεσμῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλ. Πολιτεύματος καὶ δι' αὐτῶν ἡ ἀλλοίωσις τῆς συνθέσεως τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὥστε νὰ ἀπαρτισθῇ αὕτη ἐκ μελῶν νέων, προσκειμένων εἰς τοὺς πραξικοματίας καὶ τοὺς ὑποστηρικτάς των.

Η ΠΟΛΛΑΠΛΗ ΑΝΤΙΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΣ ΚΑΙ Η ΕΚ ΤΑΥΤΗΣ ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΨΙΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΕΩΣ ΤΗΣ Δ.Ι. ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΝΥΟΜΕΝΗΣ ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΤΟΥ 1976-77

Αὕτη προκύπτει ἐκ τῆς μὴ ἐφαρμογῆς τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ τῆς ἀτελοῦς ἐφαρμογῆς τῆς συνταγματικῆς ἐπιταγῆς τῆς 3ης Συντ. Πράξεως περὶ ἐφαρμογῆς τῶν Ἱ. Κανόνων.

Ι. Γενικαὶ κανονικαὶ καὶ συνταγματικαὶ προϋποθέσεις.

Ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς ἐν λόγῳ Συντ. Πράξεως, ἔδει νὰ θεωρηθῶσιν ὑπὸ τῆς ἐκτάκτου πολυμελοῦς Συνόδου, τῆς ἀναλαβούσης τὰ καθήκοντα τῆς τε Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Δ. Ἱερᾶς Συνόδου, ἅπασαι αἱ ἀντικανονικαὶ διατάξεις τῶν ὡς ἄνω μνημονευθέντων Νόμων μέχρι καὶ τῆς ΛΣΤ' Συντ. Πράξεως καὶ τοῦ Συντάγματος τῆς Δικτατορίας τοῦ 1968)73, ὡς μὴ ὑφιστάμεναι, διότι τὸ ἐν λόγῳ κείμενον ἐπιβάλλει τὴν ἐφαρμογὴν τῶν Ἱ. Κανόνων ἀδιακρίτως. Σημεῖον τοῦ πεπλανημένου τῶν εἰσηγήσεων πρὸς τὴν λεγομένην «Ἱεραρχίαν» θεμελιῶδες, εἶναι ἀκριβῶς τοῦτο : ἐκδέχονται τινὲς τῶν ἱεραρχῶν ὅτι ἰσχύουν μὲν οἱ ἱεροὶ κανόνες ἀδιακρίτως, ὅπερ ὀρθόν, ὅμως ταυτοχρόνως δέχονται ὅτι ἰσχύουν διατάξεις π.χ. «περὶ ὀρίου ἡλικίας» ὅπερ πεπλανημένον, ὡς καθίσταται τοῦτο πρόδηλον ἐκ τῆς ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν εἰσηγήσεων καὶ ἐφαρμογῇ, ἀντιφάσεως.

Διότι ὄντως ἀποτελεῖ ἀντίφασιν ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ἰσχύουσιν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες κατὰ τὴν 3ην Συντ. Πρᾶξιν ἀλλ' ἰσχύουσιν ταυτοχρόνως αἱ διατάξεις αἱ θραύουσαι θεμελιώδεις Ἱ. Κανόνας καὶ νόμους τῆς α' Δικτατορίας !! Ἡ Συντ. Πρᾶξις δημιουργεῖ ἀντὶ τῶν δύο σωμάτων διοικήσεων ἓν καὶ χαρακτηρίζει πάσας τῶν ἐκλογῶν πράξεις τῆς «ἀριστίνδην» ὡς ἀντικανονικὰς καὶ ἐπιτάσσει τὴν ἐφαρμογὴν τῶν Ἱ. Κανόνων ἀδιακρίτως. Ὅθεν αἱ πράξεις τῆς Συνόδου ἐκείνης δεόν νὰ κριθῶσιν κατὰ τοὺς Ἱ. Κα-

νόνας, ὡς ἔγκυροι ἐφ' ὅσον εἶναι ὄντως σύμφωνοι πρὸς αὐτούς. Ἡ κρίσις δέον νὰ βασισθῇ ὄχι μόνον εἰς τὸ θεμελιῶδες τοῦτο συνταγματικὸν γεγονός, ἀλλὰ καὶ τὸ ἕτερον, ὅτι ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς 3ης Συντακτικῆς πράξεως τῆς 9ης Ἰανουαρίου καὶ μέχρι τῆς 1ης Αὐγούστου 1974, δὲν ἐπῆλθε διακοπὴ τῆς ἰσχύος τῶν Ἱ. Κανόνων, ἐφ' ὅσον καὶ ἡ 7η Συντ. Πρᾶξις τῆς 1ης Αὐγούστου 1974, περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς Δημοκρατικῆς νομιμότητος, δι' ἧς ἐπανῆλθεν εἰς ἰσχὺν τὸ Σύνταγμα τοῦ 1952, ἐν ᾧ ἐν ἄρθρ. 1-2 οἱ Ἱ. Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας καθορίζονται ὡς ἀδιακρίτως ἰσχύοντες καὶ διέπουν ἐφεξῆς καὶ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐκκλησίας (ἄρθ. 1 τῆς Συντ. Πράξεως), ταῦτοχρόνως δὲ διὰ τῆς διατάξεως τοῦ 15ου ἄρθρου καταργήθησαν ρητῶς πᾶσαι αἱ ἀπὸ τῆς 21 Ἀπριλίου μέχρι τότε Συντ. Πράξεις (Πρβλ. κείμενον εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 213 φύλλον τῆς Ἐφημ. Κυβερν. τεύχος 1ον Αὐγ. 1974 καὶ Γ. Βαβαρέτου, Τὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος 1952, ὡς ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη διὰ τῆς ἀπὸ 1ης Αὐγ. 1974 συντακτικῆς πράξεως ἔκδοσις Γ'. 1974). "Ὅθεν ἐξεδόθη ἀναγκαιῶς τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1974 τὸ Ν.Δ. 87, δι' οὗ ἐπανῆλθεν ὁ Καταστ. Χάρτης τοῦ Ν.Δ. 671)1943.

3. "Ὅθεν ἡ ἀντικανονικότης μελῶν τῆς Δ. Ι. Συνόδου τῆς διανομένης περιόδου, ἐφ' ὅσον τυχὸν δὲν ἦρθη διὰ πράξεων κανονικῶν, ἐκδοθεισῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ δυνάμει τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῆς ἐν λόγῳ Συντ. Πράξεως, συνεπιφέρει τὴν ἀντισυνταγματικότητα ἐν τῇ κατοχῇ ὀρισμένων θρόνων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἔλλειψιν νομιμότητος τῆς συνθέσεως τῆς τε Ἱεραρχίας καὶ τῆς Δ.Ι. Συνόδου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀντικανονικότης ἐνὸς εἶναι ἀποχρῶν λόγος ἐλλείψεως συνταγματικότητος καὶ νομιμότητος τῶν ἐν λόγῳ σωμάτων.

4. Ἡ ἀλήθεια καθίσταται εἰδικώτερον πασιδήλος ἐκ τῶν ἐπομένων. Ἐπειδὴ α) τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Ν.Δ. 4589)1966 τὸ ἀριθέλως ἀντισυνταγματικόν, ἔνεκα τῆς θραύσεως κανόνος Δικαίου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς Δυτικῆς) αἰωνοβίου καὶ πασιγνώστου, ἥτοι τῆς ἰσοβιότητος τῶν ἐπισκόπων, κανόνος ὑποχρεωτικοῦ τοῖς ἐπισκόποις καὶ δὴ καὶ διὰ τοῦ διδομένου ὑπ' αὐτῶν ὅρκου κατὰ τὴν χειροτονίαν των (εἶναι προφανεστάτη, ἔνεκα τῶν ἀνωτέρω ἢ ἐμφιλὼχωρήσασα ἐν προκειμένῳ ἐξ ἀγνοίας τοῦ Κ.Δικαίου πλάνη εἰς τὴν νομολογίαν τοῦ Συμβ. Ἐπικρατείας)· β) εἶναι χαρακτηριστικὰ δύο βαρυσήμαντα γεγονότα πρῶτον, ὅτι ἡ ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ τέως Προέδρου τοῦ Συμβ. Ἐπικρατείας Μητρέλια Ἐπιτροπὴ τοῦ Συντάγματος τῆς α' Δικτατορίας εἰσήγαγε εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1966 διάταξιν περὶ συνταγμ. κατοχυρώσεως μόνον τῶν ὀλιγίστων δογματικῶν καὶ λατρευτικῶν κανόνων, ἥτοι ἐπεξήτησεν συνταγματικὴν κάλυψιν τῆς πεπλανημένης ἐν τῇ προτέρᾳ Νομολογίᾳ, δι' ἐρμηνείας, παρεισαγωγῇ τῆς ἐννοίας τῶν περὶ Ἐκκλησίας διατάξεων τῶν Συνταγμάτων, ὅτι τάχα κατωχύρουν μόνον τοὺς δογματικοὺς καὶ λατρευτικοὺς κανόνας καὶ

δεύτερον, ὅτι πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς βαρυτάτης ἐπιδρομῆς τῆς δικτατορίας κατὰ τὴν ἰσοβιότητα τῶν ἐπισκόπων ἐξέδωκεν ἡ Δικτατορία τὴν ΛΣΤ' Συντ. Πρᾶξιν (πρβλ. Γ. Κονιδάρη, Βῆμα 25 Ἰαν. 1972 εἰδικῶς τῶν ἀποφάσεων 609-612) 1967, πρβλ. Ὑπόμνημα τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ συνέντευξιν τύπου εἰς Περιοδ. «Ἐκκλησία» ἐπίσημον δελτίον τῆς Ἐκκλ. τῆς Ἑλλάδος σελ. 12 ἐξ. καὶ ἐξ αὐτῇ κρίσις Ἀρχιερέων Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος, Πειραιῶς Χρυσοστόμου, Βαρνάβα Κίτρου, πρ. Ἀρχιεπισκόπου Προέδρου Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Ἰακώβου καὶ Γερ. Κονιδάρη, Σταθμοὶ Ἐκκλησ. Πολιτικῆς ἀπὸ τοῦ Καποδιστρίου μέχρι 1967 σελ. 250 ἐξῆς). Περὶ τοῦ θέματος ἴδε ἡμετέρας γνώμας αὐτόθι ἔνθα καὶ γράμμα πρὸς τὸν Ἀντιπρόεδρον τοῦ Συμβ. Ἐπικρατείας ὡς καὶ ταύταις διαπιστουμένη ἀντιφατικότης, ἐφ' ὅσον γίνεται μὲν δεκτὴ, τὸ πρῶτον εἰς τὴν νομολογίαν, ἡ ἀρχή, ὅτι ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία τοῦ Κράτους δὲν δύναται νὰ ἐπέμβῃ τ.ἐ. καθ' ἡμᾶς, ν' ἀλλοιώσῃ ἔστω καὶ ἐμμέσως ἢ νὰ τροποποιήσῃ σαφῶς ἢ καταργήσῃ Ἰ. Κανόνας καὶ δὴ καὶ «*βασικοὺς θεσμοὺς*», ἐννοεῖ τὸ Στ. Ε διοικητικοὺς τῆς Ἐκκλησίας, ὡς τοιοῦτους δὲ θεωρεῖ τοὺς καθιερωμένους παγίως ἀπὸ μακροῦ ἐντὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ δὲν θεωρεῖται ἐν τῷ σκεπτικῷ ὡς «*βασικὸς θεσμὸς*» ἡ ἰσοβιότης τῶν ἐπισκόπων, ἥς ἡ κενοφανὴς εἰσαγωγή ὀρίου ἡλικίας καὶ ἐξόδου ἀρχιερέων ἀποτελεῖ ἄρνησιν). γ) ἐπειδὴ ὀρθῶς ἡρμηνεύθη τὸ Σύνταγμα τοῦ 1952 καὶ ἡ ἀντισυνταγματικότης τοῦ ἄρθρ. 4 τοῦ Ν.Δ. 589) 1966 ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ Δβριον τοῦ 1966 (Ἐκκλησία 1967 σελ. 12), δι' ὃ καὶ δὲν ἦτο ἐπιτρεπτὸν νὰ παραβιασθῇ, ὡς κανονικὴ καὶ ἄρα συνταγματικὴ ἐπιταγὴ ὑπὸ οἰασδήποτε Δ. Ι. Συνόδου (πρβλ. ὑπόμνημα πληρεξουσίων δικηγόρων τοῦ 1966-7), ἡ δὲ παραβίασις τῆς λεγομένης «*ἀριστίνδην*» Συνόδου, ὡς ἀντισυνταγματικὴ ἦτο πανομος - ἀφοῦ ἡ ἐν λόγῳ συνεστήθη παρὰ τῶν πραξικοπηματιῶν (Δ'. ψήφισμα Ε'. Ἀν. Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων) - οὐδὲν δὲ νόμιμον ἀποτέλεσμα ἡδύνατο ἢ δύναται νὰ ἐπιφέρῃ, ἦτοι νὰ καταστήσῃ *θρόνον* τινὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κανονικῶς καὶ ἄρα νὰ καταστήσῃ *συνταγματικῶς καὶ συννόμως* κενόν, δ) ἐπειδὴ διὰ τῆς Συντακτικῆς Πράξεως 3 τῆς 9ης Ἰανουαρίου 1974 τῆς β' Δικτατορίας (ἴδε κείμενον εἰς τὸ συνημμένον τῷ παρόντι τεύχος Γ. Κονιδάρη : *Υπάρχει κανονικὴ Ἱεραρχία* καὶ εἶναι δυνατὴ ἡ κανονικὴ λύσις τοῦ Ἑλλαδικοῦ Ἐκκλ. ζητήματος, Αἱ νομοκανονικαὶ προϋποθέσεις καὶ λύσεις μετ' ἱστορικῶν ἀνεκδότων κειμένων ἐκδόσεως Ν. Ἰωνίας 1974 ἐξεδόθη πρὸ τοῦ Ἰουλίου καὶ ἄρα πρὸ τῆς 7ης Συντ. Πράξεως), οὐ μόνον ἤρθησαν γενικῶς πᾶσαι αἱ ἀντικανονικαὶ ὡς ἀντισυνταγματικαὶ διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 4589) 1966 καὶ τῶν Ἀν. Νόμων 3) 1967 ἄρα καὶ ἡ παρέκκλισις τοῦ ἄρθρ. 1 παρ. 2 αὐτοῦ καὶ οἱ συναφεῖς, 126) 1969 κλπ. ἀλλὰ καὶ τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Συνταγμ. τοῦ 1968) 73 καὶ ε) ἐπειδὴ ρητῶς διεκηρύχθη,

διὰ τῆς ἐν λόγῳ Συντακτικῆς πράξεως, πρῶτον τὸ γεγονὸς «τῆς ἀπὸ ἐξαετίας δημιουργίας» ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος καταστάσεις μὴ συνάδουσαι πρὸς τοὺς διέποντας αὐτὴν Ἱ. Κανόνας καὶ δεύτερον τοῦ γεγονότος τῆς «ἐμφιλοχωρησάσης παραβιάσεως αὐτῶν τε καὶ τοῦ Συντάγματος» καὶ τῆς ἐν συνεχείᾳ «ἐκλογῆς» νέων ἐπισκόπων ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ἀντικανονικῶς προεδρευομένης.

στ) ἐπειδὴ ὡσαύτως ἡ αὐτὴ Συντακτικὴ πράξις ὀρθῶς καὶ ρητῶς, ὀρίζει (ἀρνούμενη καὶ ἀκυροῦσα τῆς α' δικτατορίας τὰς πράξεις ὡς παρὰ νόμους) καὶ δέχεται τὴν ἀνάγκην ἀποκαταστάσεως τῆς κανονικῆς τάξεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῆς ἐκλογῆς νέου προκαθημένου, συμφῶνως πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, ἥτοι δι' ἐκλογῆς πραγματοποιουμένης ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας». ζ) Ἐπειδὴ τὸ αὐτὸ εἰσαγωγικὸν κείμενον τῆς ἐν λόγῳ Συντ. Πράξεως δίδει λύσιν, *δυναμένην νὰ γίνῃ κανονικῶς δεκτὴ*, εἰς τὸ ἀνακύψαν μέγα Ἐκκλ. ζήτημα : τῆς καταστροφῆς δηλονότι τῆς κανονικῆς καὶ συνταγματικῆς καὶ νομίμου συνθέσεως τῆς τε Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Δ. Συνόδου, *διὰ τῆς δημιουργίας καταλλήλου ὀργάνου*, ἥτοι ἐκτάκτου πολυμελοῦς Συνόδου Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ἦν οὐχὶ ἐπιστημονικῶς ἀκριβῶς ὠνόμασαν Ἱεραρχίαν τῆς Ἐκκλησι. τῆς Ἑλλάδος), ἐξ ἧς ἀπεκλείσθησαν ὀρθῶς οἱ Ἱεράρχαι «τῆς ἀριστίνδην» Συνόδου καὶ οἱ ὑπ' αὐτῆς ἐκλεγέντες. η) ἐπειδὴ εἰς τὴν ἐν λόγῳ Σύνοδον διὰ τοῦ ἄρθρου 1 ἀνετέθη ἡ ἐκλογὴ προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ἄχρι τότε Προέδρου, χαρακτηριζομένου, ὀρθότατα, ἀντικανονικοῦ, ὡς ἀντικανονικῶς ἐκλεγέντος εἰς μὴ κενὸν θρόνον (ὁ Χρυσόστομος ὁ β' ἀπεβίωσε τὴν 9ην Ἰουνίου 1968). θ) ἐπειδὴ τόσον ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ὅσον καὶ εἰς τὰς λοιπὰς διατάξεις τοῦ αὐτοῦ κειμένου ὀρίζεται ὡς ἀποκλειστικὸν δίκαιον ἡ ἐφαρμογὴ τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ ρητῶς ἐπιτάσσεται ἡ λήψις παντὸς «*ἄλλου ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ ἀδιακρίτως ἐπιβαλλόμενον μέτρον*», ὡς ρητῶς καὶ αὐθις ἐν ἄρθρῳ 2 καθορίζεται, ἀποκατάστασις τῆς κανονικῆς τάξεως - τῆς διασαλευθείσης ἐκ τῆς ἀντικανονικῆς ἐκλογῆς τοῦ τέως προκαθημένου καθ' ὅσον ἀφορᾷ - ὡς ρητῶς λέγεται - καὶ 2ον ἡ *πλήρως* Μητροπολιτικῶν ἐδρῶν ἢ ἡ ἐκλογὴ τιτουλαρίων μητροπολιτῶν ἢ τιτουλαρίων ἐπισκόπων, ἔπεται ἀναμφιβόλως, *ὅτι ἦτο ὑποχρεωμένη ἡ ἐν λόγῳ Σύνοδος νὰ κηρύξῃ, κατὰ τοὺς Ἱ. Κανόνας ὡς ἀκύρους πάσας τὰς ἐκλογὰς «τῆς ἀριστίνδην» Συνόδου» καὶ νὰ παραπέμψῃ τοὺς παραβάτας ἐπισκόπους, ἐφ' ὧν εἶχον ἐφαρμογὴν οἱ ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης μνημονευθέντες Ἱ. Κανόνες καὶ οἱ: 30 τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων, 3ον τῆς Ζ' Οἴκουμ. Συνόδου καὶ 16 τῆς Πρωτοδευτέρας, ἐπὶ δὲ τῶν ἐκλεγέντων νὰ ἐφαρμόσῃ ἐνδεχομένως τὴν οἰκονομίαν μετὰ νόμιμον διαδικασίαν, εἰς ἣν ἀναγκαίως ἀνήκει ἡ σύμπραξις, διὰ τῆς ἀπολογίας καὶ ἐνδεχομένως μετανοίας τῶν πταισάντων ἢ ἀποδεχθέντων*

παράνομον εκλογήν, νά μὴ συγχωρήσῃ δὲ τὴν μοιχεπιβασίαν, ἄτε θαυόουσαν αἰωνόβιον κανόνα δικαίου γνωστὸν καὶ εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας πτωχίον Θεολογίας (πρβλ. καὶ Χριστοφιλοπούλου Ἑλλ. Ἑκκλ. Δικ. Γ. σελ. 40-50) οὐχ ἦττον ὅμως νά λάβῃ ὑπ' ὄψει μετάνοιαν κατὰ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς Ἑκκλ. ποινῆς.

5. Ἐπειδὴ κατὰ ταῦτα α) ἡ ἐφαρμογὴ τῆς διατάξεως τοῦ ἀντικανονικοῦ ἄρθρου τοῦ ἀντισυνταγματικοῦ Ν.Δ. 4589 καὶ τοῦ Ἀν. Νόμου 3)1967 ὑπὸ τῶν συνωμοτῶν (πρβλ. Ν. Μίλας, τὸ Ἑκκ. Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀν. Ἑκκλησίας καὶ μεταφρ. Μ. Ἀποστολοπούλου 1966 σελ. 704 καὶ 699) τῶν νοσφισθέντων τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διὰ συμπράξεως μετὰ «τῶν ἀρχόντων», συνεπάγεται τὴν ἐπιβολὴν τῆς ποινῆς τῆς καθαιρέσεως (30 καν. Ἀγ. Ἀποστόλων, 3ος τῆς Ζ' Οἰκ. Συνόδου καὶ ἐπειδὴ β) κατὰ τὸ αἰωνόβιον Ἑκκλησ. Δίκαιον οἱ θρόνοι κενοῦνται μόνον διὰ θανάτου τοῦ κανονικῶς καὶ συνταγματικῶς ἐν Ἑλλάδι, ἄρα νομίμως, κατεχόντων αὐτοὺς, τῆς παραιτήσεως ἐπισκόπων διὰ λόγους πραγματικούς, ἐλλείψει ὑγείας, γινομένης ἀνεκτῆς ὑπὸ τῆς Ὁρ. Ἑκκλησίας, ἔπεται προδήλως, ὅτι οἱ ἐπόμενοι θρόνοι τῶν Ἱ. Μητροπόλεων τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δὲν ἦσαν κενοὶ κατὰ τὸ ἔτος 1967 (1), ἦτοι Ἰον ὁ τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Χρυσοστόμου τοῦ β' ἀρνηθέντος νά παραιτηθῇ τὴν 9ην Μαΐου 1967, ἐγένοντο δὲ τὴν ἐπομένην πράξεις αὐθημερόν (10 Μαΐου) διὰ τὴν ἐκθρόνισιν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν πραξικοπηματιῶν τ.ἐ. ἡ σύνταξις τοῦ νόμου 3)1967 περὶ «ἀριστίνδην Συνόδου» ἡ ἔγκρισις ὑπὸ «τοῦ Ὑπ. Συμβουλίου» τῆς Δικτατορίας καὶ ἡ δημοσίευσις εἰς τὴν Ἑφημ. τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ δημοσίευσις τοῦ σχετ. διατάγματος. Ὅθεν τὴν ἐπομένην ἐγένετο συγκρότησις τῆς «ἀριστίνδην» ὑπὸ τῶν πραξικοπηματιῶν, Συνόδου ἀπετελεσθείσης ἐκ τῶν συνεργῶν αὐτῶν συνωμοτῶν, ἀρεστῶν αὐτοῖς (αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. (Ἐνεκα τοῦτου ἡ ἔννοια τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ὄρων «ἀριστίνδην» εἰς τὸ εἰρημένον ἱστορικὸν γεγονός, δὲν σημαίνει ὅ,τι καὶ ἡ λέξις οἱ τῆς «ἀριστίνδην» εὐθὺς ἀμέσως ἐπλήρωσαν δι' ἐπιβάτου τὸν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Χρυσόστομος ὁ Β' ἀπεβίωσεν τὴν 9ην Ἰουνίου 1968, δι' ὃ καὶ ὁ θρόνος ἦτο ἔκτοτε κανονικῶς κενὸς καὶ μέχρι τῆς πληρώσεώς του ὑπὸ τῆς ἐκτάκτου πολυμελοῦς Συνόδου καὶ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀνωτέρω (τῆς 3ης Συντ. Πράξεως). Ὅθεν α) εἶναι εὐλογον, ὅτι ἐγράφη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χρόνου τῆς δικτατορίας εἰς τὴν Ἑφημ. «Βῆμα», τῆς 20ῆς Ὀκτωβρίου 1973 περὶ τοῦ Ἑκκλ. καταστάσεως (Γ. Κονιδάρη), ὅτι «μόνον ὑπὸ τὸ καθεστὼς τῶν ἐκτάκτων ἐξουσιῶν δύναται νά ἰσχυρίζεται ὁ Ἱ., ὅτι εἶναι ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, διότι ὁ θρόνος εἶναι ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Χρυσοστόμου τοῦ β', κατὰ τὸ

1. Πρβλ. Κείμενον εἰς τὸ βιβλίον: Γ. Κονιδάρη, Ὑπάρχει κανονικὴ Ἱεραρχία;

δίκαιον τῆς Ἀν. Ἐκκλησίας κανονικῶς κενός». Ὅθεν ὀρθῶς ἐγένετο ἡ ἐκλογή τοῦ νῦν ἀρχιερατεύοντος κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1974 ὑπὸ τῆς Συνόδου τῶν Ἀρχιερέων, οἵτινες ἦσαν κανονικοὶ καὶ νόμιμοι, ἅτε ἐκλεγέντος καὶ χειροτονηθέντος πρὸ τῆς 10ης Μαΐου 1967, ὅτε ἤρχισεν ἡ νέα παρανομία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. β) ὀρθῶς ἀπεκλείσθησαν οἱ τῆς «ἀριστίνδην» Συνόδου, ὡς μετασχόντες τῆς βαρείας ἐπιδρομῆς κατὰ τῶν βασικῶν θεσμῶν διοικήσεως τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, δι' ὃ καὶ δέννοεῖται, ὅτι ἦτο ποτὲ δυνατόν νὰ γίνῃ δεκτὴ, ἐκκλησιαστικῶς καὶ κανονικῶς, ἡ *συμμετοχή*, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1974, ἢ εἰς τὴν «Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (πρβλ. γνωμοδοτήσεις ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἑδιμβούργου κ. Ἰωάννου Ζηγιούλα καὶ τοῦ Νομοκανονολόγου καὶ Διευθυντοῦ τοῦ Ἀρχείου Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου κ. Ἰωάννου Πετριτάκη εἰς Ἀκρόπολιν 9 καὶ 10 Ἰαν. 1974), πράγματι, δέ, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω ἑκτακτον πολυμελῆ Σύνοδον, ἣτις ἐκλήθη ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν Κανονικὴν τάξιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὸ δυσχερέστατον πρόβλημα τῆς Κανονικῆς συνθέσεως τῆς Συνόδου, ἣτις ἔδει νὰ εἶναι [καὶ συνταγματικὴ καὶ νόμιμος ἐδόθη ἡ δυναμένη νὰ γίνῃ καὶ κανονικῶς δεκτὴ λύσις, διότι δὲν ἦτο νοητὸν νὰ μετᾶσχουν οἱ ὑπὸ κρίσιν πρωτεργάται τῆς διαρρήξεως τῶν θεσμῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, οἱ συνωμώσαντες¹⁾ (Ἀν. Νόμος 3) διὰ τὸν παραμερισμὸν τῆς Ἱεραρχίας, τῆς Δ.Ι. Συνόδου καὶ ἐκθρονίσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, τοῦ ἀρνηθέντος νὰ παραιτηθῇ (πρβλ. Γ. Κονιδάρη, *ὑπάρχει Κανονικὴ Ἱεραρχία* ; 1974), οὐδὲ οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτῶν, «οἱ ἐκλεγέντες» ὑπὸ «τῆς ἀριστίνδην» Συνόδου - μᾶλλον οἱ διορισθέντες ὑπ' αὐτῆς ἀφοῦ ἐνοσφίσθησαν «τῇ συνδρομῇ» τῶν ἀρχόντων, τὰ δικαιώματα τῆς τε Ἱεραρχίας καὶ τῆς παυθείσης ὑπὸ τῆς Δικτατορίας Συνόδου. Ἀπαντες οἱ ὑπὸ κρίσιν καὶ κυρίως οἱ 4 συνοδικοὶ τῆς διανομομένης συνοδικῆς περιόδου περιλαμβάνονται εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς τῆς «ἀριστίνδην».

6. Ὅθεν εἰς τὸ ὀρθῶς τεθὲν καὶ τιθέμενον νῦν κρίσιμον ἐρώτημα εἰδικότερον τὴν 3ην Μαρτίου 1969 καὶ τὸν Ἰαν. 1974 (Γ. Κονιδάρη, *ὑπάρχει Καν. Ἱεραρχία* ;) ἀπάντησις εἶναι ὄχι καὶ προσφάτως Κ. Μουρατίδου : Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα Ἀθῆναι 1975 σελ. 13 ἐξ.) ἂν ὑπῆρξε κανονικὴ Ἱεραρχία κατὰ τὴν ἑκδοσιν τῆς 3ης Συντ. Πράξεως, ἥτοι τὴν 9ην Ἰαν. 1974, ἡ ἀπάντησις εἶναι κατηγορηματικῶς ὄχι (Γ. Κονιδάρη αὐτόθι σελ. 9-58), τῆς ἐξ ἀνάγκης κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δικτατορίας ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἱεραρχῶν ἐν φόβῳ τελούντων καὶ ἵνα μὴ προκύψῃ μεῖζον κα-

1. Πρβλ. κατηγορητήριον εἰς τὸ μελέτημα : Ὑπάρχει Καν. Ἱεραρχία Ἀθῆναι 1974 (σελ. 45-58).

κὸν εἰς τὸ ποίμνιον, μὴ δυναμένης νὰ προβληθῇ ὡς ἐπιχειρήματος ὑπὲρ τῆς κανονικῆς ἀναγνωρίσεως ἢ νομιμοποιήσεως τῶν βαρύτατα ἀνομησάντων.

Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ὑπεβλήθη ἐν τῇ «παραιτήσει» τοῦ Χρυσάνθου μητρ. Τραπεζοῦντος, καταλαβόντος τὸν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῆς 18 Δεκεμβρίου 1938 - Ἰουλ. 1941, οὕτινος ἡ μὴ τιμωρία⁽¹⁾ συνέβαλεν εἰς τὸ νὰ ὑπάρξῃ ἡ ὑπὸ ἔρευναν δεύτερον ἀρχιεπισκοπικὸν καὶ εὐρύτατον Ἐκκλ. ζήτημα. Ὡς γνωστὸν εἰς τοῦτον ἐπετράπη κατ' ἄκρον οἰκονομίαν ὑπὸ τῆς Δ. Ι. Συνόδου προεδρευομένης τὸ 1949 ὑπὸ τοῦ Σπυρίδωνος, νὰ φέρῃ ἀπὸ τῆς ἀποφάσεως τῆς Δ. Ι. Συνόδου τὸν τίτλον «πρώην Ἀθηνῶν» (πρβλ. Βασιλείου Ἀτέση, Ἐπισκ. Ἱστορία ἐνθ. ἀνωτ. τόμος Γ' σελ. 75), ἵνα λαμβάνῃ σύνταξιν, Βεβαίως θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον νὰ ἦσαν περισσότεροι μάρτυρες Ἱεράρχαι !

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειώσωμεν ὅμως ὅτι πατέρες τῆς 7ης Οἰκ. Συνόδου, ζήσαντες τὴν τρομοκρατίαν Κωνσταντίνου τοῦ Ε' ἐκραύγασαν κατὰ τὴν ἐν λόγῳ σύνοδον τοῦ 787 «πάντες ἡμάρτομεν πάντες συγγνώμης ἀξιωθῶμεν».

Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ δεύτερον ἐρώτημα, ὡσαύτως κρίσιμον διὰ τὴν παροῦσαν γνωμοδότησιν ; Ἱεραρχία τῆς 3ης Συν. Πράξεως τῆς παλαιότερας Ἱεραρχίας (μέχρι 1967) «τὴν κανονικὴν τάξιν», συμφῶνως πρῶτον πρὸς τὴν κατὰ τὴν Χειροτονίαν τῶν διδόμενον ὄρκον τῶν ἀρχιερέων καὶ τὴν ἐπιταγὴν τῆς ἐν λόγῳ Συντ. Πράξεως, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν Ἱ. Κανόνων ἀδιακρίτως. Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὡσαύτως κατηγορηματικὴ, ὅχι καὶ ἔνεκα ἴσως πλάνης ἢ τῶν περιστάσεων ὑφ' ἧς ἐτέλει τότε ἡ Ἑλλάς.

Εἴμεθα ὅμως ὑποχρεωμένοι νὰ εἰπώμεν, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει τὰ φανερά ἐκ τῶν κειμένων δεδομένα, ἔνεκα πεπλανημένης εἰσηγήσεως τινῶν ἐκ τῶν ἱεραρχῶν ἀφορώσης τὴν ἐφαρμογὴν τῆς 3ης Συντ. Πράξεως τῆς 9ης Ἰαν. 1974.

Ἐνεκα τοῦ σοβαροῦ τούτου λόγου, παρέμεινα ὡς μέλος τῆς ἐπὶ τῶν νομοκανονικῶν ζητημάτων ἐπιτροπῆς τῆς Ἱ. Συνόδου μόνον ἐπὶ τρίμηνον (Μάρτιος διορισμ. - Ἰούνιος 1974), δι' ὃ καὶ τὴν 21ὴν Ἰουνίου 1974, ὅτε ἀνεχώρουν εἰς Γερμανίαν, Ἑλβετίαν καὶ Ν.Δ. Ἀφρικὴν, (ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν πίστεως καὶ τάξεως τοῦ Παγκ. Συμβ. Ἐκκλησιῶν), ὑπέβαλον (μετὰ ταῦτα ἐπρωτοκολ-

1. Πρβλ. Ἡμερολόγιον Μεταξῆ τόμος Δ' Βασ. Ἀτέση : Ἐπίτομος Ἐπισκ. Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος. Τόμ. Γ. Ἀθ. 1969 σ. 23 ἐξ. 28 ἐξ. 47 ἐξ. καὶ σελ. 7, ἐνθα καὶ ἡ ἀπόφασις τῆς Δ.Ι. Συνόδου τῆς 7ης Ἰουλίου 1949. Πρβλ. καὶ Γ. Κονιδάρη : Ἐκκλ. Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος τόμος Β'. Ἀθήναι 1970.

λήθη), τὴν μακρὰν καὶ ἐμπεριστατωμένην *παραίτησίν* μου, μὴ γενομένην ὁμως δεκτὴν. Παρὰ ταῦτα δὲν ἐπανήλθον εἰς τὴν θέσιν μου παρὰ μόνον μὲ τὸν νέον διορισμόν μου, ἐπὶ Προεδρίας τοῦ Σεβ. Μητροπολ. Κορινθίας κ. Παντελεήμονος⁽¹⁾. Ἄπαντα τὰ κείμενα εἰς τὸ ὑπὸ δημοσίευσιν ἔργον μου διὰ τὰ ἔτη 1974-6, τὸ φέρον τὸν τίτλον «Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν αὐτὸ τὸ ἄγνωστον, μετὰ τὴν ἄκαρπον συζήτησιν εἰς τὴν Ε' Ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων».

7. Τὸ *πεπλανημένον προτάσεών* τινων ἐκ τῶν *εἰσηγήσεων* εἰς τὴν «Ἱεραρχίαν» 1974. Αἱ εἰσηγήσεις τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν Πειραιῶς κ. Χρυσοστόμου, Κορινθίας κ. Παντελεήμονος καὶ Ζιχνῶν κ. Νικοδήμου (*μετετέθη εἰς Πάτρας*) εὐρίσκονται εἰς χεῖρας μου ἐν ἀντιγράφοις.

Συμφωνῶ πρὸς πολλὰ σημεῖα τῶν σκεπτικῶν, ὅχι ὁμως καὶ τὰς προτάσεις, διότι α) δὲν ὑπῆρξε μετάνοια τῶν ἀντικανονικῶν ἐπισκόπων καὶ αἰτήσεις συγγνώμης ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὰ διαπραχθέντα βαρὺτατα ἐκκλ. ἐγκλήματα, περὶ ὧν ὁμιλεῖ ὁ Ν. Μίλας (Ἐκκλ. Δίκαιον μεταφ. 1906 σελ. 696-733) καὶ οὐδὲ κανονικαὶ ἀποφάσεις ὅπως προκύπτει σαφῶς ἐκ τῶν γεγονότων ἐφ' ὅσον αἱ πράξεις τῆς «Ἱεραρχίας» οὐ μόνον δὲν ἀνεγνωρίσθησαν ὑπὸ τῶν πταισάντων καὶ τιμωρηθέντων (ἢ μὴ τιμωρηθέντων), ἀλλὰ καὶ προσεβλήθησαν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, «Ἱεραρχῶν» τινῶν ἐν ἐνεργείᾳ κηρυχθέντων ἀλληλεγγύων πρὸς τούτους. Τινὲς δὲ τούτων διεκήρυξαν, ὅτι δὲν ὑπῆρχον δι' αὐτοὺς παραπτώματα καὶ δὴ καὶ βαρέα, προβλεπόμενα ρητῶς ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, τοῦ 30οῦ τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων καὶ 3ου τῆς 7ης Οἰκ. Συνόδου, ὡς καὶ 16ου τῆς Πρωτοδευτέρας. Συμπεριελήφθησαν τινὲς τῶν ἱεραρχῶν *ὥσει* ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ Δυτικῇ, ὁ αἰωνόβιος Κανὼν δικαίου, ὁ ἐκφραζόμενος εἰς τὴν πραγματικὴν ἰσοβιότητα τῶν ἐπισκόπων, ἔχουσιν ἐκκλησιολογικὴν βάσιν. Ἐνεκα δὲ τῶν γεγονότων τούτων ἠναγκάσθη «ἡ ἱεραρχία»⁽²⁾ ν' ἀνακαλέσῃ ἄκρως ἐπιεικῇ καὶ κατ' ἀνώτατον ὅριον ἐφαρμοσθεῖσαν οἰκονομίαν (ἀλλ' ἀτυχῶς μὲ τὴν Συντ. Πρᾶξιν 7), ἐνῶ ἡδύνατο θεωρητικῶς τοῦλάχιστον, καὶ ὥφειλε, ὡς καὶ πρότερον, ἥτοι πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς σχετικῆς πράξεως, καὶ ἦτο ὑποχρεωμένη ν' ἀνακαλέσῃ τὰς ἀντικανονικὰς καὶ ἄρα ἀντισυνταγματικὰς πράξεις τῆς, πολλῶ μᾶλλον, ὅτι δὲν ἐκοινοποίησε ταύτας κατὰ τὰ σχετικὰ σκεπτικὰ τῶν πράξεων τοῦ Συμβ. Ἐπικρατείας (1977) καὶ νὰ παραπέμψῃ τοὺς πταίσαντας εἰς κανονικὸν

1. Πρβλ. τοῦ Γ. Κονιδάρη: Τὸ ἐκκλησιαστικὸν αὐτὸ τὸ ἄγνωστον Ἀθῆναι 1977.

2. τῆς Γ. Συντ. Πράξεως, ἥτοι ἐκτ. πολυμελοῦς Συνόδου, ἐχούσης κανονικὴν καὶ συνταγματικὴν βάσιν.

πρωτοβάθμιον συνοδικὸν Δικαστήριον με δικαίωμα ἐφέσεως, ἀφοῦ μάλιστα διέθετε τὸν ἀναγκαῖον ἀριθμὸν ἀρχιερέων (13+15).

α) Ἐπειδὴ ἐκ τῶν δεδομένων τούτων προκύπτει ἀριδῆλως, ὅτι ἔμεινεν ἄλυτον (καὶ μετὰ τὴν ἰσχὺν τῆς 3ης Συντ. Πράξεως) «τὸ Ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα», ὅπερ ἐτέθη σαφῶς ἐπὶ ἐπταετίαν καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν 3ην *Μαρτίου* 1969, (εἰσηγ. Σεβ. Κορίνθου) εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι ἐνῶ οὐ μόνον τὸ πρόβλημα τῆς νομιμότητος ἐτέθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Κορίνθου κ. Παντελεήμονος προφορικῶς, ἀλλὰ καὶ τῆς Κανονικότητος ἐνώπιον τῆς συνάξεως τῶν Ἱεραρχῶν (δὲν ὑπῆρχε Ἱεραρχία, ὡς σῶμα Κανονικὸν κατὰ τοὺς πάντοτε ὑποχρεωτικοὺς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν Κανόνας εἴτε τὸ θέλει καὶ ἀναγνωρίζει τὸ Σύνταγμα εἴτε δὲν τὸ θέλει, ὡς συνέβη τὸ 1967-73), ἐν τούτοις δὲν συνεζητήθη, διότι τὸ ψυχολογικὸν κλίμα βίας καθίστα τοῦτο ἐπικίνδυνον. Ὑπὸ τὸ καθεστῶς τοῦ στρ. Νόμου, τῆς Λογοκρισίας καὶ τοῦ Ἀν. Νόμου 214 (ὑπερκειμένου τῶν κεφαλῶν τῶν Ἱεραρχῶν ἀπὸ Δ)βρίου τοῦ 1967 μέχρι τοῦ Ἰαν. τοῦ 1974, ὅτε κατ' οὐσίαν κατηργήθη διὰ τῆς 3ης Συντ. Πράξεως καὶ ἔδει νὰ θεωρηθῇ μὴ ἰσχύων), οὐδεὶς ἐτόλμα ἐν τῇ «Ἱεραρχία» νὰ συζητήσῃ τὰ τεθέντα ζητήματα. Οἱ θέσαντες ταῦτα : Μητρ. Κορίνθου καὶ ὁ σεβ. Πειραιῶς καὶ εἰ τις ἕτερος ἐτέθησαν μετ' ὀλίγον ὑπὸ δῶξιν καὶ διωγμόν. Ὅθεν καίτοι ἡ 3η Συντ. Πράξις ἔδωκεν τὴν δυνατότητα ἐπιλύσεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ. Κατὰ ταῦτα ἐξεταστέον τυγχάνει : ποῖαι πράξεις τῆς ἐν λόγῳ Ἱεραρχίας δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν κανονικαὶ ἄρα καὶ συνταγματικαὶ καὶ νόμιμοι. β) Ἐπειδὴ ἐξ ἄλλου καὶ αὐτοὶ οἱ νέοι πραξικοματῖαι, οἱ καταλαβόντες τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κράτους κατὰ τὴν 2αν Δικτατορίαν (25 Ν(βρίου 1973-23 Ἰουλίου 1974), οὐ μόνον ἠρνήθησαν τὴν προτέραν δικτατορικὴν νομοθεσίαν (21-4-67-25 Νοεμβρ. 1973) καὶ κατέλυσαν ταύτην ὀριστικῶς, διὰ τῆς 3ης Συντακτικῆς Πράξεως τῆς 9ης Ἰαν. 1974, ἥτοι νομοθετήματος, τότε ηὑξημένης ἰσχύος (πρβλ. κείμενον παρὰ Γ. Κονιδάρη, ὡς συνημμένον τεῦχος : Ὑπάρχει Καν. Ἱεραρχία 1974 σελ. 41 ἐξ.) καὶ μάλιστα καὶ καταφῶρος ἀντισυνταγματικὰς διατάξεις, ἰδίως περὶ ὀρίου ἡλικίας τοῦ ἀρθρου 4 τοῦ Ν.Δ. 4589)1966 τοῦ ἀρθρ. 1 παρ. 2 τοῦ Ἀν. Νόμου 3)1967 κ.λ.π.» καὶ τῶν συναφῶν τ.ἐ. τὰς παρεκκλίσεις (1) ἀπὸ τῆς κανονικῆς καὶ συνταγματικῆς καὶ ἄρα νομίμου τάξεως ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ καὶ γ) ἔδωκαν τὴν ἀπαραίτητον συνταγματικῶς καὶ μόνην ὀρθὴν βάσιν κανονικῶς πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὴν κανονικὴν, συνταγματικὴν καὶ ἄρα ἀποκατάστασιν τῆς νομίμου τάξεως, ἥτοι εἰς τὴν πρὸ τῆς 21ης Ἀπριλ. 1974 τοιαύτην, δώσαντος ἅμα λύσιν κατ' ἀρχὴν εἰς τὸ διὰ τῶν ἀνομιῶν τῆς 1ης δικτατορίας προκύ-

1. Ταῦτα δὲν φαίνεται νὰ ἐπρόσεξαν τινὲς τῶν Ἱεραρχῶν.

ψαν μέγα Ἑκκλησι. ζήτημα, συνιστάμενον εἰς τὴν ἀλλοίωσιν τῶν αἰωνοβίων θεσμῶν τῆς Ὁρθοδοξίας τῆς Ἑλλάδος (τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Ν.Δ. 4589) 1966, δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς προπαρασκευαστικὴ πρᾶξις τῶν συνωμωτῶν), ἥτοι γεγονότων πρωτοφανῶν εἰς τὴν Ἑκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν καθόλου (σκοπίμος ἀλλοίωσις θεσμῶν), ἔπεται ἀριδῆλως, ὅτι ἀπὸ τῆς 9ης Ἰαν. 1974 πᾶσαι αἱ πράξεις τῆς Διοικήσεως τῆς Ἑκκλησίας δέον νὰ κριθῶσιν κατὰ τοὺς Ἱ. Κανόνας, ἐφ' ὅσον οὗτοι ἐκηρύχθησαν, ἄνευ διακρίσεως, ὡς μόνοι ρυθμισταὶ πασῶν τῶν πράξεων τῆς Ἑκκλησίας, ἀφοῦ μάλιστα καὶ αὐτὰ τὰ πρόσωπα, ἅτινα κατέλαβον τοὺς θρόνους ἐθεωρήθησαν, ὡς ἀντικανονικῶς «ἐκλεγέντα». Ὅθεν καὶ αὐταὶ αἱ πράξεις τῆς ἐν λόγῳ Ἱεραρχίας, αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὰ μέλη τῆς ὑπὸ νομοκανονικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν κρίσιν Δ.Ι. Συνόδου, τῆς διανυομένης συνοδικῆς περιόδου δέον νὰ ἐξετασθῶσι ὑπὸ τὸ μοναδικὸν τοῦτο κριτήριον, διότι μόνον διὰ κανονικῶν μεθόδων ἡδύνατο ν' ἀποκατασταθῇ «ἡ κανονικὴ τάξις». Βεβαίως, νομιμοποιήσις τῆς ἀνομίας δὲν ἐχώρει.

δ) Ἐντεῦθεν ἔπεται ἀναμφιβόλως, ὅτι ἐκεῖναι μόνον αἱ πράξεις τῆς ἐν λόγῳ «Ἱεραρχίας» δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν, ὡς ἀντικειμενικῶς κανονικῶς ἔγκυροι, ἐφ' ὅσον εὔρεθῶσιν σύμφωνοι πρὸς τοὺς Ἱ. Κανόνας καὶ κατὰ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐν λόγῳ συντακτικῆς πράξεως, ἥτις ἐν τοῖς πράγμασι κατήγγησε καὶ αὐτὴν τὴν περιοριστικὴν διὰ τὸ Κράτος ἰσχὺν τῶν Ἱ. Κανόνων τοῦ Συντάγματος τοῦ 1968 καὶ τὴν ὀλίγον πρὸ αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν ΔΣΤ' Συντ. Πρᾶξιν, μετὰ τῶν ἀκολουθησάντων, ἐν τοῖς πράγμασιν ἀναγκ. Νόμων τῆς α' Δικτατορίας, ἥτοι καὶ πασῶν τῶν διατάξεων τῶν μετὰ τὴν 10ην Μαΐου 1967 ἐκδοθεισῶν. Αἱ πεπλανημέναι εἰσηγήσεις περὶ τοῦ θέματος τῶν ἀπὸ τοῦ 1967 «ἐκλεγέντων». Ἱεραρχῶν ἐρμηνεύουσιν τὸ πεπλανημένον «τῶν ἀποφάσεων»⁽¹⁾ τῆς «Ἱεραρχίας» τοῦ 1974, ἥτις ἄλλως δρῶσα, φυσικὰ ὑπὸ τοὺς περιορισμοὺς τοῦ καθεστῶτος τῆς β' Δικτατορίας, δὲν ἡδύνατο πιθανῶς νὰ ἐφαρμόσῃ τοὺς Ἱ. Κανόνας καὶ ἐπέδειξεν οἰκονομίαν καὶ ἐπιείκειαν, μὴ ζητηθεῖσαν καὶ μὴ ἀναγνωρισθεῖσαν ὑπὸ τῶν πταισάντων.

δ) Ἐντεῦθεν ἔπεται, ὅτι δὲν ἦτο οὐδὲ εἶναι ποτὲ ἐπιστημονικῶς ἐπιτρεπτὸν νὰ θεωρηθοῦν ἰσχύουσαι παραλλήλως πρὸς τὴν 3ην συντακτικὴν πρᾶξιν αἱ ἀντικανονικαὶ καὶ ἀντισυνταγματικαὶ διατάξεις, τινὰς τῶν ὁποίων εἶχεν ἤδη κηρύξει ἀντισυνταγματικὰς ἡ Κανονικὴ συνταγματικὴ καὶ νόμιμος Ἱεραρχία τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸν Δ)βριον τοῦ 1966 («Ἑκκλησία» 1967 σελ. 12). Τὸ ἄτοπον καὶ νομικῶς παράλογον τῆς σκέψεως καὶ ὀρισμένων «ἀποφάσεων» τοῦ 1974 εἶναι φανερόν λογικῶς, διότι δὲν δύνανται

1. Ἐὰν αὗται ὡς ἀτομικαὶ ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὴν Ἐφημ. τῆς Κυβερν. (Πράξεις Νομ. Προσώπων) καὶ ἐκοινοποιήθησαν τοῖς ἐνδιαφερομένοις.

ταυτοχρόνως νὰ ἰσχύουν καὶ νὰ μὴ ἰσχύουν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες ! Ἐπειδὴ, λοιπόν, ἡ ἐγκυρότης τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱεραρχίας τῆς 3ης Συντακτικῆς Πράξεως μόνον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων ἠδύνατο καὶ δύναται νὰ κριθῇ, διὰ τοῦτο εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ διατυπώσωμεν εἰς τὴν παροῦσαν Γνωμοδότησιν τὰς ἐπομένας θέσεις, ἀποδεικνυούσας, ὅτι δὲν ἀποκατεστάθη «Κανονικὴ Τάξις», δι' ὃ καὶ δὲν ἔχομεν Ἱεραρχίαν, συμφώνως πρὸς τὸ γεγονός - ἀφετηρίαν, ὅπερ προκαλέσαν τὴν ἐκδοσιν τῆς ἐν λόγῳ «Σ. Πράξεως» καὶ τὸν ρητῶς ἐκφραζόμενον σκοπὸν αὐτῆς, ὅστις διατυπῶνται σαφῶς εἰς τὸ προοίμιον τῆς 3ης «Συντακτικῆς Πράξεως». Ἰδοὺ τὸ κείμενον τὸ ὁποῖον δὲν φαίνεται νὰ ἐτηρήθῃ ἐκ πνεύματος ἄκρας ἐπιεικειᾶς ἢ καὶ φόβου, εἰς ἀποφάσεις, κοινοποιηθείσας ἢ μὴ ἀναγνωρισθείσας γενικῶς ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων.

«Ἐχοντες ὑπ' ὄψει,.. τὴν ἀνάγκην ἀποκαταστάσεως τῆς κανονικῆς τάξεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῆς ἐκλογῆς νέου Προκαθημένου, συμφώνως πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, ἥτοι δι' ἐκλογῆς πραγματοποιουμένης ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, ἀποκλειομένων τῶν μελῶν αὐτῆς, ἅτινα εἴτε συνέπραξαν εἰς τὴν ἀντικανονικὴν ἐκλογὴν τοῦ παραιτηθέντος⁽¹⁾ ἤδη Προκαθημένου εἴτε ἐξελέγησαν ὑπὸ Συνόδου προεδρευομένης, κατὰ παράβασιν τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ὑπ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς λήψεως ὑπὸ τῆς ὡς ἄνω Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας προτάσει τοῦ Ὑπ. Συμβουλίου ἀπεφασίσασμεν καὶ διατάσσομεν.

Ἐπειδὴ κατὰ ταῦτα ἡ μὲν 3η Συντ. Πρᾶξις ἔλυσε νομοθετικῶς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα, ἀλλ' ἡ «Ἱεραρχία» τῆς ἐν λόγῳ «Πράξεως» δὲν ἐμεθόδευσε τὴν κανονικὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς, ἐπεταὶ ὅτι τὰ σφάλματα καὶ αἱ πλάναι ἢ μεμονωμένοι ἢ κατ' οἰκονομίαν πράξεις Ἱεραρχῶν δὲν δύνανται νὰ δεσμεύσουν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πολιτείαν, δεδομένου ὄντος, ὅτι πολλαὶ ἀτομικαὶ περιπτώσεις ἐπισκόπων τῆς ἐπταετίας, κριθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας τῆς ἐν λόγῳ συντακτικῆς πράξεως, δὲν ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, ἐνῷ ἄλλαι πράξεις ὑπῆρξαν ἀντικανονικαὶ καὶ ἀναιτιολόγητοι, δι' ὃ καὶ δέον κριθῶσιν ἀντισυνταγματικά καὶ ἄρα ἄκυροι, ἅτε ἀντικείμενοι πρὸς τοὺς Ἱ. Κανόνας καὶ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐν λόγῳ συντακτικῆς, ἡ ὁποία ἤθελε πλήρη συμμόρφωσιν καὶ μεθόδουσιν κανονικὴν, διὰ τὴν ἀποκατάστασιν «τῆς κανονικῆς τάξεως» ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, δὲν ἄφηνεν δὲ περιθώρια νομοκανονικά, διὰ νὰ χωρίσῃ ἡ ἔννοια καὶ πρᾶξις νομιμοποιήσεως ἀντικανονικῶν ἄρα ἀντισυνταγματικῶν πράξεων, ἥτοι ἀνομιῶν, οὐδὲ ἐπετρέπετο «αὐτεπάγγελτος χρῆσις» τῆς οἰκονομίας ἄνευ συμπράξεως τῶν πταισάντων, ἥτοι ἀπολογίας καὶ μετανοίας

1. Δὲν ἤθελε ἢ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξετάσῃ τὸ πρόβλημα τοῦτο.

τῶν πολλαπλῶς ἀντικανονικῶς καὶ ἀντισυνταγματικῶς καταλαβόντων τοὺς μὴ κενοὺς θρόνους, οὐδὲ ἐπέτρεπε τὴν σκέψιν, ὅτι ἤτο δυνατόν νά ἰσχύουν μετὰ τὴν 9ην Ἰαν. 1974 διατάξεις ἀντικανονικαὶ καὶ ἄρα ἀντισυνταγματικαὶ μετὰ τὴν ἀντιφατικὴν σκέψιν (*contradictio in adjecto*) ὅτι ἰσχύουν *συγχρόνως* οἱ τε ἱεροὶ κανόνες περὶ ἰσοβιότητος τῶν ἐπισκόπων καὶ ἡ νέα συντακτικὴ διάταξις (3η Συντ. Πρᾶξις). Ὅθεν δὲν ἰσχύουν, κατὰ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐν λόγῳ Συντ. πράξεως, ὡς φανεροῦται εἰς τὸ ὅλον κείμενον καὶ μάλιστα εἰς τὴν φράσιν τὴν ἐπιτάσσουσιν ἵνα ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς ἐν λόγῳ Πράξεως (ἡ ἀναγνωρίσασα τὴν κανονικὴν καὶ συνταγματικὴν καὶ ἄρα νόμιμον Ἱεραρχίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κλπ.) λάβῃ κανονικῶς ἀποφάσεις «καὶ διὰ τῆς λήψεως ὑπὸ τῆς ὡς ἄνω Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας παντὸς ἄλλου ὑπὸ τῶν Ι. Κανόνων ἐπιβαλλομένου μέτρου» ὅχι δηλαδὴ ἔξω αὐτῶν μὴ κανονικὰς ἀποφάσεις.

Ἀληθῶς δὲ κατὰ τοὺς Ἱ. Κανόνας δρῶσα ἡ ἐν λόγῳ Σύνοδος ὀφείλει ἀναντιρρήτως αὐτεπαγγέλτως α) νά παραπέμψῃ εἰς δίκην ἐνώπιον 13μελοῦς Δικαστηρίου τὰ μέλη τῆς «ἀριστίνδην». β) νά κηρύξῃ ἐκπτώτους ἅπαντας τοὺς ἀντικανονικῶς, «ἐκλεγέντας», κατ' οὐσίαν διορισθέντας, συμπράξει τῆς «ἀριστίνδην» τῆς Δικτατορίας (ὑπὸ ἀρχόντων) ἐπισκόπους, εἰς μὴ κενοὺς κανονικῶς θρόνους γ) νά κρίνῃ, μετ' ἀπολογίαν, τοὺς εἰς κενοὺς θρόνους διορισθέντας καὶ λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὴν τυχὸν εἰλικρινῆ μετάνοιαν τούτων ν' ἀναγράψῃ εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐκλογίμων τοὺς ἐκ τούτων προκατόχους ἐνδεχομένως δὲ νά ἐκλέξῃ καὶ εἰς τοὺς ἰδίους θρόνους (π.χ. Ἑλασσόνος καὶ Φωκίδος), διότι δὲν ὑφίστατο - ὡς πεπλανημένως ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον τοῦ 1974 εἰσηγήσει «ζήτημα ρυθμίσεως ἐν τῇ Ἱεραρχίᾳ τῆς Ἐκκλ. τῆς Ἑλλάδος» τῶν πταισάντων συνεργῶν τῶν «ἀρχόντων» (Καν. 3ος τῆς Ζ' Οἰκουμ. Συνόδου), ὡς ἐγράφη, δὲν ὑφίστατο ὡσαύτως ζήτημα «θέσεως» τοῦ ἀντικανονικῶς «χρηματίσαντος Ἀρχιεπισκόπου», διότι ὁ θρόνος τῶν Ἀθηνῶν, ἤτο ἤδη ἀπὸ τῆς 9ης Ἰουνίου 1968 καὶ μέχρι τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἀπὸ Ἰωαννίνων κ. Σεραφεῖμ (τριπρόσωπον Ἱεραρχίας: 20 Σεραφεῖμ, 7 Διονύσιος Κοζάνης, 1 Μεσσηνίας Χρυσόστομος), δυνάμει τῆς Συντ. Πράξεως τῆς 9ης Ἰαν. 1974. Ἦτο δὲ βαρύτατον τὸ ἔγκλημα τῆς καταργήσεως θεσμῶν αἰωνοβίων τῆς Ὁρθ. Ἑλλην. Ἐκκλησίας καὶ τῆς διαταράξεως τῶν σχέσεων πρὸς τὴν Μητέρα μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ἥτοι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

8) Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τούτων, καθ' ἃ δὲν φαίνεται, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς Ἐφημ. Κυβερν. τῆς 12ης Ἰουλ. 1974 Π.Δ. νά ὑπῆρξαν κανονικαὶ ἀποφάσεις, συμφώνως πρὸς τοὺς Ἱ. Κανόνας καὶ τὴν 3ην Συντ. Πρᾶξιν, ὡς φαίνεται τοῦτο καὶ ἐκ τῶν δημοσιευθεῖσων ἀνακλήσεων, περὶ ὧν ὁ λόγος ἀνωτέρω, ὡς πρὸς τοὺς πταίσαντας κληρικούς καὶ ἐπειδὴ τινὲς

μόνον τῶν ἀντικανονικῶς διορισθέντων ἐπισκόπων ἀπεμακρύνθησαν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς 7ης Συντ. Πράξεως, ἔπεται, ὅτι πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν, ὡς μόνοι *ἔγκυροι ἀποφάσεις*, αἵτινες συνετελέσθησαν καὶ ἐξεδόθησαν, αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν ὑπὸ τῆς ἐν λόγῳ Συνόδου πλήρωσιν τῶν *κενῶν κανονικῶς Μητροπολιτικῶν ἐδρῶν*, περὶ ὧν δὲν δύναται νὰ γίνη λόγος ἐν τῇ παρουσίᾳ γνωμοδοτήσει, ἥτις ἀφορᾷ κυρίως εἰς τὴν κανονικότητα τῆς συνθέσεως τῆς Δ.Ι. τῶν μελῶν τῆς Δ.Σ.Ι. Συνόδου τῆς διανουμένης Συνοδικῆς περιόδου 1976-7, ἥς ἡ *Κανονικὴ σύνθεσις ἦτο ἐν τῇ πράξῃ δεκτὴ ἀλλ' ἐτέθη ἀπὸ τῆς 20ῆς Νοεμβρίου 1976*, ἐν ἀμφιβόλῳ καὶ διὰ τῆς διακοπῆς τῶν συνεδριῶν τὴν 8ην Δ)βρίου 1976 (πρβλ. Παράρτημα 1).

α) Ἐπειδὴ δὲν δύναται ἀντικανονικῶς ἐκλεγέντες ὑπὸ ἀναρμοδίου ὀργάνου, ἀπομακρυνθέντες ἤδη, μάλιστα ἐπιβάται θρόνων, μὴ κανονικῶς κενῶν, νὰ θεωρηθῶσι ἢ νὰ νομιμοποιηθῶσι δι' ἀπλῆς διοικητικῆς πράξεως, μὴ ἐδραζομένης ἐπὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῆς 3ης Συντ. Πράξεως τῆς 9ης Ἰαν. 1974, *ἔπεται*, ὅτι ἐκτὸς τοῦ θρόνου τῶν Ἀθηνῶν⁽¹⁾ *ὅστις ἦτο κενός*, ὡς διελάβομεν ἀνωτέρω, *δὲν ἦσαν κανονικῶς κενοὶ κατὰ τὸ 1967 οἱ ἐπόμενοι θρόνοι :*

1. Διαπραγματεύομαι εἰς τὴν παρούσαν νομοκανονικὴν καὶ ἱστορικὴν γνωμοδότησιν μόνον τὰς σπουδαιότερας τῶν περιπτώσεων — τῶν θρόνων τῶν μὴ κανονικῶς κενῶν, πληρωθέντων δι' ἀποφάσεων τῆς ἀνόμου «ἀριστίνδην» συνόδου τῶν συνομητῶν, διότι ἡ πλήρωσις ὄντως κενῶν θρόνων Νικαίας καὶ Χίου τὴν 25ην Ἰουνίου 1967, Ἐλασσόνος τὴν 4ην Δεκεμβρίου 1967, δέον, καίτοι γενομένη ὑπὸ ἀντικανονικοῦ σώματος, νὰ κριθῇ τοῦτο μὲν κατὰ περίπτωσιν, τοῦτο δὲ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἐρμηνείας τοῦ 25ου Κανόνος τῆς Δ' Οἰκ. Συνόδου καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ποιμνίου καὶ τῶν προσωπικῶν δεδομένων π.χ. τοῦ τελευταίου νομίμου Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἱ. Συνόδου, ὅστις ἦτο δυσχερὲς νὰ παραμείνῃ ὑπὸ τὸ ἄνομον καθεστῶς, ὡς καὶ ὁ Κερνίτσης Χρυσόστομος ὡς βοηθὸς ἐπίσκοπος. Βεβαίως καὶ τὸ ζήτημα τούτων ἡδύνατο νὰ λυθῇ κανονικῶς, δι' ὀρθῆς μεθοδεύσεως τῆς 3ης Συντ. Πράξεως. Οὗτοι ἔδει νὰ ἀπομακρυνθῶσι ἀμέσως ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας τοῦ 1974 καὶ τασσόμενοι εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐκλογίμων, ἐὰν δὲν ἦσαν πρότερον, νὰ ἐπανεκληθῶσι, ἐπαναφερομένης τῆς θρησκευτικότητος τῆς ἐκλογῆς ὡς ὠρίσθη ἀπὸ τοῦ 1923 καὶ ἐξῆς. Ἡ ἐκλογή τοῦ Περιστερίου Ἀλεξάνδρου, συνδεομένη πρὸς τὴν παρεξήγησιν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ 18' Κανόνος τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων, ἐπιτρέποντος τάχα τὴν μετάθεσιν, ἔχει ὑπὲρ αὐτῆς, ὅτι τὸ σῶμα τῆς Ἱεραρχίας, τῆς 3ης Συντ. Πράξεως γίνεται ἀναγκαίως δεκτόν, ἔνεκα τῆς ὀρθῆς βάσεως συνθέσεως αὐτοῦ, ἐκ τῶν κανονικῶν καὶ νομίμων Ἱεραρχῶν καὶ «κατ' οἰκονομίαν» ὑπὸ τὰς κρατούσας δυσχερεατάτας, ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐλευθερίας συνθήκας τοῦ χρόνου τῆς 2ας Δικτατορίας (25 Νοεμβρίου 1973-24 Ἰουλίου 1974). Σημειούμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἡ Κανονικὴ θέσις τῆς Ὁρθοδ. Ἐκκλησίας εἶναι ἐναντίον τοῦ μεταθετοῦ, καὶ ὑπὲρ τῆς σπανίας προαγωγῆς ἀπὸ τῶν ἐπισκοπικῶν θρόνων εἰς τοὺς μητροπολιτικούς, ἀρχιεπισκοπικούς, ὡς ἔδειξα εἰς τὸ βιβλίον περὶ τοῦ τίτλου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου 1963-4 καὶ εἰς τὴν ἔτοιμον πρὸς ὑποβολὴν μελέτην εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον καὶ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον. καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν (διὰ τοῦ Ὑπ. Παιδείας) περὶ τῆς ἀντικανονικότητος τῆς διαρθρώσεως τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ἴδε ἐνταῦθα Παράρτημα 2ον).

β) ὁ τῆς *Αρυϊνουπόλεως*, Παγωνιανῆς καὶ *Κονίτσης*, ἥς κανονικὸς συνταγματικὸς καὶ νόμιμος Μητροπολίτης ἦτο ὁ Χριστόφορος, ἀποβιώσας τὴν 11ην Ἰαν. 1973,

γ) ὁ τῆς *Ἑδέσσης*, *Πέλλης* καὶ *Ἀλμωπίας*, ἥς Μητροπολίτης Κανονικὸς κλπ. ἦτο ὁ Διονύσιος, ἀποβιώσας τὴν 28ην Μαρτίου 1968.

δ) *Φλωρίνης Πρεσπῶν Ἑορδαίας*, ἥς Μητροπολίτης ἦτο ὁ Βασίλειος (περὶ οὗ ἐν τῇ συνημμένῃ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Σεβ. Ἀκαρνανίας Θεόκλητον), ἀποβιώσας τὴν 29ην Ἀπριλίου 1969. Εἰς τοὺς θρόνους τούτους προσθετέος ὁ τῆς *Βερροίας*, περὶ οὗ θὰ γίνη λόγος κατωτέρω.

ε) Ἐπειδὴ ἡ κανονικῶς ἀπαράδεκτος διὰ πᾶσαν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ *ΛΣΤ'* Συντ. *Πρᾶξιν* 1968, περὶ χρόνου ἱερατείας καὶ ἀρχιερατείας ἀρχιερέων (!) ἐφηρμόσθη εἰς τὸν μὴ κενὸν μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐν λόγῳ Συντ. Πράξεως, ζεῖ δὲ εἰσέτι ὁ κανονικὸς συνταγματικὸς καὶ ἄρα νόμιμος Μητροπολίτης κ. Καλλίνικος, ἔπεται, ὅτι καὶ μόνον διὰ τὸν σοβαρότατον τοῦτον λόγον ἡ σύνθεσις τῆς *Δ.Ι.Σ.* τῆς διανομμένης *Συνοδικῆς περιόδου*, δὲν εἶναι κανονικὴ, συνταγματικὴ καὶ ἄρα νόμιμος.

III

Διατὶ εἶναι ἀντικανονικὴ καὶ ἀντισυνταγματικὴ καὶ ἄρα μὴ νόμιμος, εἰδικώτερον, ἡ σύνθεσις τῆς Διαρ. Ι. Συνόδου τῆς διανομμένης συνοδικῆς περιόδου 1976-1977.

1. Ἐχοντες ὑπ' ὄψει πάντα τ' ἀνωτέρω παρατηροῦμεν καὶ γνωμοδοτοῦμεν, ἐπὶ τῶν ἐξῆς σοβαρωτέρων περιπτώσεων, εἰ καὶ ἀρκεῖ ἡ ἀντικανονικότης καὶ ἀντισυνταγματικότης καὶ ἐνὸς μόνον μέλους τῆς *Δ.Ι.Σ.*, διὰ νὰ μὴ ὑπάρχῃ κανονικὴ, συνταγματικὴ καὶ ἄρα νόμιμος σύνθεσις τῆς *Δ.Ι.Σ.* Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπειδὴ α) ὁ Θεοφ. κ. Σεβαστιανὸς ἐμφανίζεται ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ ἐν λόγῳ Συνόδῳ, ὡς μητροπολίτης *Αρυϊνουπόλεως*, κλπ. ἐνῶ δὲν ὑπάρχει περὶ αὐτοῦ δημοσιευμένη εἰς τὴν Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως ἀτομικὴ ἀπόφασις τῆς *Ι. Συνόδου* τῆς *Ἱεραρχίας* τῆς 3ης Συντακτικῆς Πράξεως, τῆς 9ης Ἰανουαρίου 1974, ἥτις ἐκήρυξεν ὀρθῶς, κατὰ τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα πάσας τὰς ἐκλογὰς τῆς ἀποδοκιμασθείσης καὶ ἀριστίνδην Συνόδου» (ὕψ' ἥς ἐξελέγη καὶ διωρίσθη ὁ εἰρημένος εἰς μὴ κενὸν θρόνον), ὡς ἀντικανονικὸς «λόγῳ τῆς ἐμφιλοχωρησάσης παραβιάσεως τῶν *Ι. Κανόνων*» καὶ τοῦ Συντάγματος», ἐὰν δὲ τυχὸν ὑπάρχῃ ἀδημοσίευτος πάντως ἀπόφασις ἢ ἀνακοίνωσις, δι' ἀπλοῦ ἐγγράφου, αὕτη εἶναι ἀναμφιβόλως ἀνυπόστατος καὶ ἄκυρος ὡς ἀντισυνταγματικὴ, ἐὰν μάλιστα δὲν ἐξητήθῃ κανονικὴ συνταγματικὴ καὶ νόμιμος διαδικασία, γεγονὸς τὸ ὁποῖον τεκμαίρεται ἀριθμήτως καὶ

ἐκ τῶν ἀνακληθεισῶν εἰς τὴν Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως τῆς 12ης Ἰουλίου 1974 κλπ. (Πραξ. Νομ. Προσώπων Δημ. Δικαίου), ἐνθα ρητῶς λέγεται, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἀποφάσεων «ληφθεῖσων κατ' ἀρχὴν καὶ μήπω τελειωθεισῶν» ἢ μὴ ὁλοκληρωθεισῶν¹⁰. Ἡ ἐπίσημος αὕτη κρατικὴ ἀναγνώρισις εἶναι γεγονὸς βαρυσήμαντον (13 καὶ 28 Μαρτίου 1974) καὶ ἐπειδὴ ὁ εἰρημένος δὲν ἠδύνατο ὅπωςδὴποτε νὰ ἀναγνωρισθῇ, ὡς κανονικός, ἅτε ὑπαγόμενος ἀναμφιλέκτως εἰς τὸν ἱστ'. Κανὼνα τῆς Πρωτοδευτέρας, πολλῶ μᾶλλον ὅτι ἐδέχθη νὰ γίνῃ ὄργανον τῆς «ἀριστίνδην» καὶ νὰ γίνῃ συνεργὸς ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ ἀντικανονικοῦ καὶ βαρύτατα ἀντισυνταγματικοῦ Ἀν. Νόμου 214)1967, διὰ τῆς ἀνακρίσεως παλαιοῦ Ἱεράρχου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, (ἄρθ. 2, 7 καὶ 8 τοῦ Συντ. 1972) κηρυχθέντος ἀθώου τὸν Ἀπρ. τοῦ 1962.

β) Ἐπειδὴ ὁ ἐπίσκοπος Καλλίνικος Πέλλης, ἀδελφὸς τοῦ ἐν τῇ «ἀριστίνδην Συνόδῳ» παρακαθήσαντος κ. Κωνσταντίνου, τότε Μητρ. Διδυμοτείχου, κατέλαβε τὴν 25ην Ἰουνίου 1967, ὡς ὁ ἀνωτέρω, τὸν μὴ κενὸν θρόνον τῆς Ἐδέσσης, δὲν ὑπάρχει δὲ περὶ αὐτοῦ ἔγκυρος ἀπόφασις τῆς Συνόδου τῆς 3ης Συντ. Πράξεως, - ἰσχύουν ὅσα ἀνωτέρω ἐλέχθησαν περὶ τοῦ ἀνυποστάτου τῶν μὴ δημοσιευθεισῶν πράξεων καὶ τῆς ὑπαγωγῆς εἰς τὸν ἱστ' Καν. τῆς πρωτοδευτέρας.

γ) Ἐπειδὴ ὁ Θεοφ. κ. Αὐγουστίνος κατέλαβε τὸν θρόνον τῆς Φλωρίνης τοῦ ἀειμνήστου Βασιλείου μητροπολίτου Φλωρίνης ἔτι ζῶντος, τὴν 25ην Ἰουνίου 1967, ἰσχύουσι περὶ αὐτοῦ ὅσα εὐθὺς ἀνωτέρω διὰ τοὺς ἐτέρους δύο ἐπισκόπους ἐγράφησαν. Ἐπειδὴ δὲ περὶ τούτου ἰδιαζόντως ἰσχύει ὅ,τι διδάσκει εἰς τὸ «Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον» ὁ διάσημος ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ κανονολόγος Ν. Μίλας καθ' ὃν «τὰ ἐγκλήματα καὶ παραπτώματα ἐπιμενόντων ἐν αὐτοῖς τῶν ταῦτα πραττόντων ἐπιτιμῶνται διὰ καθαιρέσεως» (Ἐκλ. Δικαίου μεταφ. Ἀποστολοπούλου σελ. 705 καὶ 722 ἐξ.) διότι ἡ ἐπιείκεια, ἣν ἠθέλησε πρὸς καιρὸν (πιθανῶς καὶ διὰ τὰς κρατούσας ἐν τῇ χώρᾳ ἄκρως λυπηρὰς δικτατορικὰς συνθήκας βίας τῆς 2ας Δικτατορίας) νὰ ἐφαρμόσῃ ἡ Ἐκκλησία, εἶναι μὲν κανὼν Δικαίου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλ. Δικαιοσύνης καὶ φιλανθρωπίας, ἀλλὰ μόνον, διὰ τοὺς μετανοοῦντας (πρβλ. αὐτόθι σελ. 726 ἐξ καὶ ἰδίᾳ 728) ἔπεται ὅτι ἴσχυεν μὲν ἀλλὰ δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐφαρμοσθῇ, ὧφειλεν δὲ ἡ «Σύνοδος» τῆς 3ης Συντ. Πράξεως νὰ παραπέμψῃ τοῦτον καὶ πάντα μοιχεπιβάτην εἰς ἀρμόδιον Συνοδ. Δικαστήριον, μὲ δικαίωμα ἐφέσεως, εἰς περίπτωσιν δὲ εἰλικρινοῦς μετανοίας νὰ συγχωρήσῃ καὶ νὰ ἀναγράψῃ ἐνδεχομένως εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐκλογί-

1. Ἡ ἐπίσημος αὕτη κρατικὴ ἀναγνώρισις εἶναι γεγονὸς βαρυσήμαντον.

μων καὶ ἐνδεχομένως νὰ ἐπανεκλέξη ἐφ' ὅσον εἶχον ἀποβιώσει ὁ Βασίλειος, πρᾶγμα ὅπερ δὲν συνέβη καὶ

δ) Ἐπειδὴ ὁ Θεοφ. ἐπίσκοπος κ. Παῦλος⁽¹⁾ κατέλαβε καὶ κατέχει εἰσέτι ἀντικανονικῶς καὶ ἀντισυνταγματικῶς καὶ ἄρα παρανόμως τὸν θρόνον τῆς Βερροίας, ἐνῶ εἰσέτι ζεῖ ὁ κανονικὸς συνταγματικὸς καὶ ἄρα νόμιμος Μητροπολίτης κ. Καλλίνικος, ἐκθρονισθεὶς μὲ τὴν ἀπαράδεκτον καὶ ἐκθέτουσαν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα ΔΣΤ' Συν. Πρᾶξιν τοῦ Σ)βρίου 1968, ἵνα παρακαμφθῇ καὶ δὴ καὶ ἀσφαλῶς τὸ ἄρθρ. 2 τοῦ συντάγματος τοῦ 1952, ὑπὸ τῶν πραξικοπηματιῶν ἀναμφιβόλως ἔπεται ὅτι ἐνεκα τῆς παρουσίας τῶν εἰρημένων 4 ὁπωςδήποτε ἀντικανονικῶν, ἀντισυνταγματικῶν ἄρα μὴ νομίμων ἐπισκόπων, ἐμφανιζομένων ὡς μητροπολιτῶν ἐν ἐνεργείᾳ κλπ., εἰς τὴν Δ.Ι.Σ. τῆς διανομένης Συνοδικῆς περιόδου, δὲν ὑπάρχει Κανονικὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν συνταγματικὴ καὶ νόμιμος Δ.Ι. Σύνοδος, δυναμένη νὰ συνέρχεται ἐφεξῆς καὶ νὰ λαμβάνῃ ἐγκύρους ἀποφάσεις.

2. Ἐπειδὴ τὸ γεγονός τοῦτο, πηγάζον κατ' ἀρχὴν ἀπὸ τὴν ἀλλοίωσιν θεμελιωδῶν συνταγματικῶς κατοχυρωμένων θεσμῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (1967-1973) καὶ ἐκ τῆς ἐντεῦθεν προκληθείσης καταστροφῆς τῆς κανονικῆς, συνταγματικῆς καὶ ἄρα νομίμου συνθέσεως τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἦρθη διὰ πράξεων ὑποστατῶν ὑπὸ τῆς 3ης Συντ. Πράξεως, βεβαίως κανονικῶν καὶ συνταγματικῶν, ἄρα νομίμων, δημοσιευμένων εἰς τὴν Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως (ἡ 7η Συντ. Πρᾶξις δὲν ἦτο ἀναγκαία εἰ μὴ μόνον διὰ τὴν παράτασιν τῶν προθεσμιῶν τῆς 3ης Συντ. Πράξεως πρὸς ὑπαρξίν Κανονικοῦ, συντακτικοῦ καὶ ἄρα νομίμου διοικητικοῦ ὀργάνου ἤτοι τοῦ σώματος Μητροπολιτῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρὸς πλήρωσιν κανονικῶς κενῶν θρόνων, διότι αἱ πράξεις τῆς 13ης καὶ 28 Μαρτίου 1974, ἦσαν αἱ ἀνακληταί, ἅτε μὴ κανονικαὶ καὶ ἄρα μὴ συνταγματικαὶ καὶ ἄρα μὴ νόμιμοι) καὶ ἐπειδὴ β) δὲν εἶναι δυνατόν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἁρθρου 3 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1975 νὰ λύσῃ καὶ νὰ θεραπεύσῃ τὸ προκύψαν ζήτημα ἢ νομοθετικὴ ἐξουσία μόνη, δύναται ὁμως νὰ ὑποβοηθήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἵνα ἐφαρμόσῃ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, συμφώνως πρὸς τὴν ρητὴν συνταγματικὴν ἐπιταγὴν περὶ τηρήσεως ἀπαρασλεύτων τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων,

1. Παράδειγμα λύσεως παρομοίου ζητήματος ἐν Χαλκίδι. Ἀποβίωσαντος τοῦ ἐκθρονισθέντος μητρ. Γρηγορίου καὶ ἀποβίωσαντος τοῦ Νικολάου, ὅστις ἐξέπεσε τοῦ θρόνου καὶ πάντως δὲν ἦτο κανονικὸς συνταγματικὸς καὶ νόμιμος, ἅτε ὑπαγόμενος εἰς τὸν ἰστ' κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας καὶ ὁ ἐκλεγείς ὑπὸ τῆς Συνόδου τῆς 3ης Συντ. Πράξεως Σεβ. κ. Χρυσόστομος διεδέχθη τὸ 1974 κανονικῶς τὸν πρὸ πολλοῦ ἀποβίωσαντα Γρηγόριον.

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

δέον νὰ ὑπάρξῃ ἔκθεσις πλήρης καὶ διαβουλευσεὶς τῶν ἀρμοδίων παραγόντων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Πολιτείας περὶ *συστάσεως τοῦ Κανονικοῦ καὶ συνταγματικοῦ ὀργάνου*, ὅπερ θὰ λύσῃ τὰ κανονικὰ καὶ συνταγματικὰ ζητήματα τῆς συνθέσεως τῆς Ἱεραρχίας, ἐξ ἧς ἡρτηται ἡ Δ.Ι. Σύσδοδος καὶ τὰ δικαστήρια τῆς Ἐκκλ. τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ὁ Πρόεδρος τῆς Συνόδου ἐφαρμόζων τὸν ἰσχύοντα Καταστ. Χάρτην δύναται νὰ δώσῃ προσωρινὴν λύσιν καὶ νὰ καταρτίσῃ κανονικὴν καὶ νόμιμον Σύνοδον ἐκ τῶν κανονικῶν, συνταγματικῶν καὶ νομίμων Ἱεραρχῶν, νομίμως τῶν ἐκλεγέντων καὶ χειροτονηθέντων μέχρι τοῦ 1967 καὶ τὸ 1974, πάντοτε (εἰς κενοὺς κανονικοὺς θρόνους) μὴ τιμωρηθέντας δέ.

Τὸ παρὸν εἶναι δημοσιεύσιμον*.

Ὁ Γνωμοδοτῶν Καθηγητῆς

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

Ὁμότιμος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Σ η μ ε ί ω σ ι ς :

Τὸ παρὸν ἐχορηγήθη τιμῆς ἔνεκεν εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπον κ. Σεραφεῖμ.

Συνημμένα : α) ἀντίγραφον ἐγγράφου τοῦ Μ. Ἀρχ(που) τῆς 10ης Δ) βρίου 1976 β) ἀντίγραφον ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Σεβ. Ἀκαρνανίας καὶ ἔγγραφον πρὸς τὸν Μακαρ. Πρόεδρον τῆς Συνόδου.

γ) Ἡ μεγάλη περὶ τοῦ ἐπισκ. βαθμοῦ ἀνακοίνωσις τῆς 17ης Μαΐου 1956 ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν. Πρακτικῶν ἔκδοσις 2α (ὑπάρχει γαλλιστί ὡσαύτως 2α ἔκδ. 1966 καὶ ρωσσική).

δ) Περί τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλ. Δικαιοσύνης σήμερον ἐν Ἀθήναις 1971 σελ. 343. ἐξ.

ε) Ὑπάρχει Καν. Ἱεραρχία ; Ἀθῆναι 1974.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΥΝΔΕΟΜΕΝΑ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΙΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΑΝΤΙΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΟΣ, ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ
ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΨΕΩΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Σεβ. Μητροπολίτην Αιτωλίας Ἀκαρνανίας κ. Θεόκλητον Ἰ. Συνόδου.

Σεβασμιώτατε καὶ ἀγαπητὲ παλαιὲ μαθητά μου,

Ἡ θορυβώδης ἐπανεμφάνισις τοῦ Θεοφ. κ. Αὐγουστίνου ὡς συνοδικοῦ, δικαστοῦ καὶ προέδρου τῆς ἐπὶ τῶν δογματικῶν καὶ νομοκανονικῶν ζητημάτων Ἐπιτροπῆς τῆς Δ.Ι. Συνόδου, ἐν συνδυασμῷ πρὸς ἐπίμονα ἐρωτήματα κληρικῶν καὶ δημοσιογράφων περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ, σχετιζόμενα ὄχι μόνον πρὸς πρόσφατα δημοσιεύματα τοῦ τύπου, ἀλλὰ καὶ τὰ τρία ἄρθρα τῆς «Καθημερινῆς» (11 Μαΐου, 11 Ἰουλίου καὶ 17 Ἰουλίου) ἐτι δὲ καὶ ἡ πληροφορία, ὅτι στηρίζετε μετ' ἄλλων καὶ βοηθεῖτε ἐν τῇ Συνόδῳ τὸν «κινουντα τὸ θέμα τῶν 11» καὶ κατέχοντα τὸν θρόνον τῆς Φλωρίνης ἀπὸ τῆς 25ῆς Ἰουνίου 1967, ἥτοι ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῆς τυραννίας Παπαδοπούλου καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικτατορίας τοῦ Ἱερωνύμου καὶ καθ' ὃν χρόνον ἔζη ὁ ἀείμνηστος Βασίλειος (ποῦ ἐτάφη;) ὅστις ἀπεβίωσε τὴν 29ην Ἀπριλίου 1969 (ἦτο διάκονος τοῦ Χρυσοστόμου Σμύρνης τοῦ ἐθνομάρτυρος) μὲ ὠδήγησαν εἰς τὴν σκέψιν νὰ ζητήσω νὰ συναντηθῶμεν εἰς τὸ γραφεῖον τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων τῆς Συνόδου. Συνδεόμενος ἰδιαιτέρως ἀπὸ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ὑπηρετούσατε ὡς ἐφημέριος τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Ναοῦ, τῆς Καπνικαρέας καὶ ἡμην πρόεδρος τῆς ἐφορίας, γνωρίζετε τὸν χαρακτῆρα μου καὶ τὴν αὐστηρότητά μου διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Δικαίου καὶ ὅτι κινεῖμαι εἰς τὰς ἐνεργείας μου ἀπὸ βαθυτάτας πεποιθήσεις.

1. Πρὶν ἢ γράψω τινα ἐκ τῶν οὐσιωδῶν σημείων τοῦ ἀλύτου ἐκκλησιαστικοῦ προβλήματος πρέπει νὰ ὑπενθυμίσω, ὅτι τὸ 1965 ἡ Ἐκκλησία κανονικῶς δρῶσα - ἂν καὶ ἡγνῶει «ὁ σύμβουλός» της τὸν 25ον Κανόνα τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου - σὰς ἐξέλεξε καὶ ἐχειροτόνησε Μητροπολίτην Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, ἡ δὲ Πολιτεία ἠναγκάσθη νὰ σὰς ἀναγνωρίσῃ μετὰ ἔν έτος. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ἀπόφασις φέρουσα στοιχεῖα κανονικότητος δύναιτο νὰ νομιμοποιηθῇ ἐνῶ τοῦναντίον «νόμιμος», τῆς ἐσωτερικῆς κατοχῆς τῆς 21ης Ἀπριλίου, δὲν δύναται νὰ γίνῃ κανονικῇ, διότι οἱ Ι. Κανόνες κεῖνται.

2. Ἐνεκα τοῦ σοβαροῦ τούτου λόγου οἱ ἐπίσκοποι οἱ ὡς ἀρχιμανδρίται προταθέντες ὑπὸ τῆς «Ἀριστίνδην Συνόδου», ἥς τὰ μέλη ὑπέπεσαν εἰς πολλὰ καὶ βαρέα παραπτώματα, (ἅτινα δὲν ἐτιμωρήθησαν) μὲ τὸ περιώνυμον τριπρόσωπον ψηφοδέλτιον ἐπέτυχον νὰ λάβουν τὴν ἔγκρισιν τῆς Χούντας τοῦ Παπαδοπούλου καὶ νὰ διορίσουν κατὰ κοσμικόν, τρόπον μετὰ τὴν χειροτονίαν εἰς μὴ κενοὺς θρόνους. Ἡ θραῦσις ἀμετακινήτου κανόνος δικαίου, τοῦτ' ἔστιν τῆς ἰσοβιότητος τῶν ἐπισκόπων, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ὀρίου ἡλικίας (οὔτε ἡ Βατικανὴ Σύνοδος τὸ εἰσήγαγε) γενομένη πρότερον, χάρις εἰς τὴν εἰσήγησιν κλπ. κλπ. τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Κέντρου (ὁ ἀείμνηστος Γ. Παπανδρέου «τὴν ἔπαθε» τὴν 26ην Ἰουνίου 1964)

ἔδωκε τὴν εὐκαιρίαν ἐκθρονίσεως κανονικῶν καὶ νομίμων ἐπισκόπων καὶ εἰς τὴν ομάδα τοῦ Ἱερωνύμου, ποὺ κατέλαβε τὴν Σύνοδον, κατήγγησε τὴν Ἱεραρχίαν, ἐξεθρόνισε τὸν ἀρνηθέντα νὰ παραιτηθῇ Ἀρχιεπίσκοπον Χρυσόστομον τὸν Β' (10 Μαΐου 1967) καὶ τὴν Σύνοδον τὴν Διαρκῇ (τινὲς ἦσαν συνωμότες) ἐδόθη εἰς «τὴν Ἀριστίνδην» δὲ τὸ δικαίωμα νὰ πληρώσῃ τοὺς οὕτω κανωθέντας θρόνους ! Ἔχω εἰς χεῖρας μου ἔγγραφον ὁ τύπος τοῦ ὁποίου προσβάλλει τὴν Ἐκκλησίαν.

3) Τοιοῦτοτρόπως ἔφθασεν ὁ Θεοφ. Αὐγουστίνος εἰς τὴν Φλώριναν καὶ ἄλλοι τινὲς μετὰ τὴν ΛΣΤ' Ἀναγκ. Πρᾶξιν τοῦ Σ(β)ρίου 1968 πρὸ τοῦ «Δημοψηφίσματος». Ταύτην τὴν ἐκθεμελιωτικὴν πρᾶξιν κατὰ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, πρᾶξιν ἣν οὐδὲ οἱ Προτεστάνται θὰ ἐδέχοντο (τοῖς κυρίου Ζηλωταῖς τῆς Ὁρθοδοξίας, μπράβο τους), δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Σιατίστης κ. Πολύκαρπον οὐδὲ ἡ Χούντα διὰ δευτέραν φοράν, μετὰ τὴν ὀξυτάτην ἐπίθεσίν μου εἰς τὸ «Βῆμα» τῆς 25 Ἰαν. 1972.

4) Καρπὸς ταύτης τῆς Συντακτικῆς πράξεως εἶναι ἡ κατάληψις τῶν τριῶν θρόνων, Χαλκίδος, Βεροίας καὶ Ἡλείας.

5) Συνεπεία τῶν γεγονότων τούτων καὶ τῶν καταφῶρος ἀντικανονικῶν πράξεων, περὶ ὧν τὸ βιβλίον μου «Περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας στικτῆς Δικαιοσύνης σήμερον», Ἀθῆναι 1972, δὲν ὑπάρχει Ἱεραρχία δυναμένη νὰ συνέλθῃ καὶ νὰ λάβῃ ἀποφάσεις καὶ βον ἡ σημερινὴ Δ.Σύνοδος ἣς μετέχετε, δὲν ἔχει κανονικὴν σύνθεσιν - ἡ προηγουμένη εἶχε τουλάχιστον πλειοψηφίαν κανονικὴν καὶ νόμιμον.

6. Διὰ τοῦτο σημειῶνων :
ὅτι αἱ ἀποφάσεις αἱ ἀντικανονικαὶ καὶ ἀντισυνταγματικαὶ τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς 3 Συντακτικῆς Πράξεως δὲν ἦσαν αὐτομάτως τὴν ἀντικανονικότητα τῶν πράξεων «τῆς Ἀριστίνδην», ὥς δὲν δύνανται τὰ ἀρτίσιμα νὰ γίνουιν νησιτίσιμα δι' εὐλογίας, πολλῶ μᾶλλον δι' ἀπλῆς διοικητικῆς πράξεως. Ὅλαι αἱ ἐκλογαὶ καὶ οἱ διορισμοὶ ἦσαν πράξεις κοσμικαὶ καὶ αἱ ἀρθεῖσαι διὰ τῆς 3ης Συντ. Πράξεως. Μόνον δὲ εἰς κενοὺς θρόνους (Ἀθηνῶν) ἠδύνατο νὰ ἐκλέξῃ «ἡ Ἱεραρχία» τῆς 3ης Συντ. Πράξεως, ἡ πράγματι ἔκτακτος πολυμελὴς Σύνοδος. Δὲν ἐπεκτείνομαι διότι ἔγραψα ἄρκετὰ εἰς τὸ βιβλίον «Ὑπάρχει Κανονικὴ Ἱεραρχία ;» Ἐχρειάζετο εἰδικὴ μεθόδευσις ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς 3ης Συντ. Πράξεως.

7) Ἴδου ἡ εἰκὼν τῆς «Δ.Ι. Συνόδου» ἣς μετέχετε, ἡ ὁποία ἐν μέρει ὑπάγεται εἰς τὸν Κανόνα 3 τῆς 7ης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ 16ον τῆς Πρωτοδευτέρας.

α) Μετὰ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἐκλεγέντα εἰς τὴν διὰ τοῦ θανάτου Χρυσόστομου τοῦ Β' (1968) κενὸν θρόνον ὑπὸ τῆς ἐκτάκτου πολυμελοῦς Συ-

νόδου τὸ 1974, καὶ τῆς παλαιᾶς κανονικῆς καὶ νομίμου Ἱεραρχίας, ἐκλήθησαν εἰς τὴν Δ. Σύνοδον

1. «Νικαίας» ἀντικανονικός.
2. «Δρυϊνουπόλεως» Σεβαστιανός, κατέλαβε τὸν θρόνον τοῦ Χριστοφόρου ἔτι ζῶντος καὶ ὠρίσθη ἀνακριτὴς τοῦ Ἀττικῆς, δικασθέντος μὲ τὸν Νόμον 214. Ὅθεν ἀντικανονικός, ἐπιβάτης, κλπ.
3. Χίου Χρυσόστομος ἀντικανονικός.
4. «Ἐδέσσης» ὁμοία περίπτωσις πρὸς τὴν τοῦ Δρυϊνουπόλεως.
5. «Φλωρίνης», ὁμοίως.
6. Βερροίας, ὁμοίως.

Ὅθεν δὲν ὑπάρχει κανονικὴ Δ. Σύνοδος, εἰ καὶ ἡ ἀντικανονικότης ἐνὸς εἶναι ἀρκετὴ. Τὸ τῆς νομιμότητος εἶναι θέμα ἐξεταστέον, τὰς συνεπειὰς δέον νὰ ἐξετάσῃ ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος.

Κατὰ ταῦτα

Δὲν ὑπάρχει Ἱεραρχία κανονικὴ καὶ νόμιμος. Δὲν ὑπάρχει κανονικὴ Δ. Σύνοδος.

8) Ἡ θέσις σας ὡς κανονικοῦ καὶ νομίμου εἶναι παρὰ τὸ πλεονὸν τῶν κανονικῶν καὶ νομίμων. Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη τοῦ διδασκάλου σας. Τὸ θέμα τοῦ Θεοφ. Αὐγουστίνου εἶναι μέγα καὶ διὰ τοῦτο παρεπονήθη εἰς τὸν Μακαριώτατον Πρόεδρον, ὅτι δὲν μὲ διετήρησεν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῶν Δογματικῶν καὶ Κανονικῶν ζητημάτων, ὅτε θὰ εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ παραιτηθῶ, διότι σέβομαι ἑαυτὸν καὶ ὅσα ἔγραψα πρὸ ἐτῶν εἰς τὸν Θεοφ. ἐπίσκοπον κ. Αὐγουστίνον, κατηκοεδρεύοντα εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Φλωρίνης.

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα τῆς Ἑλλάδος, ποὺ πρέπει νὰ εἶναι ὑπόδειγμα κανονικότητος εἶναι μέγα, ἀλλ' οἱ ἐνδιαφερόμενοι τῆς 7ετίας ἐφρόντισαν μὲ τὴν συνεργασίαν πολιτικῶν («Καθημερινή» 11 Μαΐου) νὰ καταστήσουν ἀδύνατον εἰς τὸ Κράτος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν νὰ μάθουν τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ βοηθήσουν κανονικῶς καὶ συνταγματικῶς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ πράξῃ τὸ κανονικῶς καὶ συνταγματικῶς πρέπον. Δὲν ὑπάρχει θέμα ἐπεμβάσεως τῆς Πολιτείας, οὐδὲ θέμα τῶν «11», ἀλλὰ κυρίως θέμα γνώσεως τοῦ τί συνέβη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς 10ης Μαΐου 1967 μέχρι τῆς 23ης Ἰουλίου 1974.

Ταῦτα ἐθεώρησα καθήκον μου ὡς διδάσκαλος καὶ φίλος καὶ τέκνον τῆς Ἐκκλησίας νὰ σᾶς γράψω διὰ νὰ μὴ τελῆς ἐν πλάνῃ ὡς πρὸς τὰ πράγματα καὶ τὰ πρόσωπα.

Μετὰ θερμῶν χαιρετισμῶν

ὁ διδάσκαλος

Γεράσιμος Κονιδάρης

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ :

Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν

κ. Σεραφεῖμ.

Υ.Γ. Εἰς τὸ ὑπὸ ἐκτύπωσιν βιβλίον

«Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν αὐτὸ τὸ ἄγνωστον», μετὰ τὴν ἄκαρπον συζήτησιν εἰς τὴν Ε' Ἀναθ. Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων θὰ εὔρητε περισσότερα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 26ῃ Δεκεμβρίου 1976

Πρὸς

τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κύριον Κύριον Σεραφεῖμ, καὶ τὸν Κύριον Ὑπουργὸν Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων

Ἐνταῦθα

«Ἡ ἀντικανονικότης καὶ ἀντισυνταγματικότης τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Μακαριώτατε καὶ Κύριε Ὑπουργέ,

1) Τὸ σύστημα τῆς διοικητικῆς διαρθρώσεως καὶ ὀνομασίας τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀντικανονικόν⁽¹⁾ καὶ ἀντίκειται εὐθέως καὶ πρὸς τὸν *Συνοδικὸν Τόμον περὶ Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅστις* τὸ πρῶτον διὰ τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ νέου Συντάγματος ἐγένετο δεκτὸς διὰ ρητῆς διατάξεως.

α) Τοῦτο καθίσταται σαφὲς ἐκ τῶν ἐξῆς διατάξεων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐν τῇ τάξει Ἐνότητος ἀνέκαθεν ἢ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἥτοι αἱ σεπτὰ οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, ὡς γε πρὸς τὴν τοῦ βιωτικοῦ Πολιτεύματος καιρικὴν χρεῖαν ἀφορῶσαι, ἢ ἐχώρισαν ἢ συνῆψαν ἐπαρχίας ἐκκλησιαστικάς, καὶ ἢ ὑπέταξαν, ἢ αὐτοκεφάλους ἀνέδειξαν αὐτάς τῆς ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ κανονικῇ τάξει ἐνότητος ἀλωβήτου διαμενούσης. Ἐπεὶ δὲ λοιπὸν καὶ τινες τῶν ὑπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν κυριαρχίαν τοῦ Πατριαρχικοῦ, Ἀποστολικοῦ, Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀγιώτατοι Μητροπόλεις καὶ Ἀρχιεπισκοπαὶ καὶ Ἐπισκοπαὶ⁽²⁾ αἱ ἀπαρτίζουσαι σήμερον... τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, διὰ καιρικὰς περιπε-

1. Πρβλ. Γ. Κονιδάρη : Αἱ Μητροπόλεις καὶ Ἀρχιεπισκοπαὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ τάξις αὐτῶν. Τόμ. Α' Ἀθῆναι 1934 ἐν τῇ σειρᾷ τοῦ Ν. Bees Texte und Forschungen, τοῦ Αὐτοῦ Α. Τακτικά εἰς τὴν Μεγάλην Ἑλληνικὴν Ἐγκυκλοπαιδεῖαν.

2. Ἀπὸ τοῦ 733-1821/1833. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος κηρύξασα ἑαυτὴν αὐτογνώμονως αὐτοκέφαλον δὲν ἀνεγνώριζετο ἐπὶ 17 ἔτη ὑπὸ τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου, ἀλλ' ἀνεκηρύχθη μόλις τὸ 1850 ὑπ' αὐτοῦ, δεχθέντος παράκλησιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Κυβερνήσεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος Πρβλ. Γ. Κονιδάρη : Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος Τόμος Β' Ἀθῆναι 1970. Τοῦ αὐτοῦ Σταθμοὶ Ἐκκλ. Πολιτικῆς 1969 καὶ Ἐμμ. Κωνσταντινίδη : Τὸ Αὐτοκέφαλον ἐν Ἀθήναις 1974 ἐνθα τὰ κείμενα.

τείας, καίπερ διατηροῦσαι τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι τὴν τῆς πίστεως Ἑνότητα ἀπηλείφθησαν ὅμως ἐπὶ τινα καιρὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κανονικῆς σχέσεώς τε καὶ συναφείας πρὸς τε τὴν Ὁρθόδοξον αὐτῆς μητέρα, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν, ἐξ ἧς ἐξηρτῶντο ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἵνα διὰ Συνοδικοῦ Τόμου ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καταστῇ ὑπὸ ὅρους αὐτοκέφαλος «μὲ πρόεδρον τὸν κατὰ καιρὸν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν», νὰ διοικῆται δὲ κατὰ τοὺς θείους, ἱεροὺς κανόνας ἐλευθέρως καὶ ἀκωλύτως ἀπὸ πάσης κοσμικῆς ἐπεμβάσεως». Ἡ Σύνοδος θὰ καθώριζεν ἵνα ἡ ἐκλογή καὶ χειροτονία νέων ἱεραρχῶν γίνεται ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων, θὰ ἐγένετο δὲ ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ αὐτῶν πρβλ. (Βαρνάβα Τζωρτζάτου Καταστ. Νομοθεσία 1976 σελ. 17 ἐξ. πεπλανημένως ἀναγράφεται ἐν σελ. 32, ὅτι ἀνεγνωρίσθη ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος αὐτοκέφαλος, διότι τὰ 17 ἔτη τῆς αὐθαιρέτου πράξεως τῆς αὐτοανακηρύξεως ἡγνοήθησαν).

β) Ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις περὶ ὑπαγωγῆς τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἑπτανήσου τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος (αὐτόθι σελ. 45 ἐξ.), μνημονεύει ὡσαύτως μητροπόλεις μετ' ἐπισκοπῶν - κατὰ τὸ κλασσικὸν σύστημα τῶν Κανόνων - καὶ ἀρχιεπισκοπῶν (1866).

γ) Ἡ Πατριαρχικὴ Συνοδικὴ πρᾶξις περὶ ὑπαγωγῆς τῶν Ἐπαρχιῶν Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος (1882 ἀνωτ. σελ. 42 καὶ ἐξ.) μνημονεύει μητροπόλεις μετ' ἐπισκοπῶν.

2) Τὸ ἔτος 1899 ὁ Ἀθ. Εὐταξίας, γνωρίζων τὸ κλασσικὸν σύστημα Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπαί, ἐθεώρησεν, ὅτι θὰ ἔδει ἡ ὅλη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νὰ θεωρηθῇ ὡς μία ἐπαρχία⁽¹⁾, δι' ὃ καὶ τεθέντος ἐν ἰσχύϊ τοῦ Νόμου ΒΧΔ' περὶ νέας διοικητικῆς διαιρέσεως τοῦ Κράτους, ὠρίσθησαν 31 ἐπισκοπαί, ἐν αἷς ἡ τῶν Ἀθηνῶν ἔλαβε τὸν τίτλον «Μητρόπολις Ἀθηνῶν».

Τοιοιυτρόπως δύναται νὰ λεχθῇ, ὅτι ἡ ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία, εἰς ἣν περιελήφθη ἡ Θεσσαλία ἐγίνε μία μητρόπολις μὲ ἐσφαλμένην εἰσήγησιν τοῦ Εὐταξία δι' ὃ καὶ εἰς τὸ ἄρθρον 3 τοῦ σχετικοῦ διατάγματος (πρβλ. Γιαννοπούλου, Ἐγκύκλ. τῆς Ἱ. Συνόδου ἐν Ἀθήναις 1901 σελ. 90-116) ὠρίσθησαν ἐν μέρει ὀρθῶς τὰ ἐξῆς :

«Ἐξαιρέσει τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, πάντες οἱ λοιποὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀρχιερεῖς θὰ τιτλοφοροῦνται ἐφεξῆς ἐπίσκοποι, ὄντες ἐν πᾶσιν ὁμοιοβάθμιοι (ἀγνοεῖ ὅτι οἱ ὅροι ἀρχιεπίσκοπος καὶ μητροπολίτης εἶναι διοικ. διακρίσεις τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου βαθμοῦ τοῦ ἐπισκόπου) καὶ προηγούμενων τῇ τάξει μόνον κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς χειροτονίας». Ἐπειδὴ ὅμως φαίνεται, ὅτι θὰ ἐδημιουργήθη ἀντίδρασις τῶν ἐχόντων τὸν τίτλον Μητροπολίτου καὶ Ἀρχιεπισκόπου. ἐτέθη ὡς παράγραφος 2 τοῦ ἐν

1. Πεπλανημένως βεβαίως.

λόγω ἄρθρου ἢ ἐπομένη ὀρθή διάταξις μὲ ἐσφαλμένην διατύπωσιν⁽¹⁾ (ἡμετέ-
ρα ὑπογράμμισις).

«Ὅσοι ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἀρχιερέων φέρουσιν ἤδη ἀνώτερον τοῦ
ἐπισκόπου βαθμὸν (!), διατηροῦσιν τοῦτον προσωρινῶς ἐφ' ὅρου ζωῆς».

3) Τὸ σύστημα τοῦτο ἦτο προτιμώτερον τοῦ νῦν ἰσχύοντος, διὸ καὶ
ἐφήρμοσε τὸ κλασσικὸν σύστημα μητροπόλεις - ἐπισκοπαὶ καὶ οὐχὶ ἀρ-
χιεπισκοπὴ - μητρόπολις, ὅτε ὁ Θήρας ἢ ὁ Κυθήρων ὀνομάζεται μητροπο-
λίτης, ὡς ὁ Θεσσαλονίκης.

4) Εἶναι πολὺν λυπηρόν, ὅτι καθ' ὃν χρόνον ἡ Ἑλλάς εὐρίσκετο εἰς τὸ
χεῖλος μιᾶς ἐθνικῆς καταστροφῆς, ἦτοι τὴν 29ην Ἰουλίου 1922 ἐδημοσιεύ-
θη ὁ νόμος 2891, δι' οὗ ἐδόθη ὁ τίτλος τοῦ *μητροπολίτου* εἰς πάντας τοὺς
ἐπισκόπους «ὁ δὲ Ἀθηνῶν ἐτιτοφορήθη *Μακαριώτατος ἐξάρχος πάσης*
Ελλάδος» ἀντὶ τοῦ ὀρθοτέρου «*Μακαριώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν*
καὶ Ἀρχιεπίσκοπος πάσης Ἑλλάδος», διότι ὄντως ὁ Ἀθηνῶν ἦτο καὶ εἶναι
ὁ μητροπολίτης τῆς περιοχῆς καὶ ἀρχηγὸς τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας
τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἡγέτης τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς.

5) Ἐπειδὴ τὸ σύστημα Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπαὶ καὶ Ἀρχιεπι-
σκοπαὶ εἶναι κανονικὸν καὶ ἀρχαῖον (ἤρχισε νὰ τὸ ἐπαναφέρῃ τὸ Πατριαρ-
χεῖν Ἱεροσολύμων) αἱ Ἐκκλησίαι αἱ διατηρήσασαι τὸν χριστιανικὸν
πληθυσμὸν διετήρησαν καὶ τὸ ἀρχαῖον τοῦτο Κανονικὸν σύστημα ὑπὸ
τὸν Πατριάρχην :

- Α) Ρωσσία : α) Μητροπόλεις 13
Ἀρχιεπισκοπαὶ 27
Ἐπισκοπαὶ 34 Σύνολον 74
- β) Σερβίας : 1) Ἀρχιεπισκοπὴ - Μητρόπολις Βελιγραδίου καὶ Καρλοβι-
κίου μετὰ 5 Ἐπισκοπῶν
2) Μητρόπολις Δαμπροβοσνίας μετὰ 2 ἐπισκοπῶν.
3) Μητρόπολις Ζάγκρεμπ
Ἐπισκοπαὶ Τυχουμίου Ἐρζεγοβίνης καὶ Σερβίας 7
4) Μητρόπολις Μαυροβουνίου καὶ 3 ἐπισκοπαὶ
5) Μητρόπολις Σκοπίων.
6) Μητρόπολις Ζιστόβου, Στρομνίτσης καὶ 1 Ἐπισκοπὴ Δαλ-
ματίου καὶ Ζίτσης.
- Γ) Ἐκκλησία Ρουμανίας ἔχει ὑπὸ τὴν Πατριαρχικὴν Σύνοδον :
- 1) Τὸν Πατριάρχην
 - 2) Μητροπολίτας
 - 3) Ἐνα Ἀρχιεπίσκοπον

1. Ὁ Ἀθαν. Εὐταξίας ἐγνώριζε πολλὰ, δι' ὃ καὶ ἡ ἔκθεσίς του ἡ εἰσηγητικὴ τοῦ
Διατάγματος εἶναι ἀξιόλογος, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ εἶχε σύμβουλον (πράγμα σύνθετος εἰς τὸ
Ελληνικὸν Κράτος) γνωρίζοντα ἐπακριβῶς τὰ πράγματα.

4) 56 επισκόπους και άτυχώς βοηθούς επισκόπους. Λέγομεν άτυχώς διότι ό επίσκοπος διάδοχος τών 'Αποστόλων δέν νοείται άνευ δικαιοδοσίας και βοηθός άλλου επισκόπου. "Οθεν επείσαμεν τήν 'Επιτροπήν τοῦ νόμου 4243)1962 (τό έργον της έτορπιλλίσθη και έλησμονήθη υπό τών Κυβερνήσεων τής ΕΡΕ, ΕΚΣ και Ν. Δημοκρατίας) κατά τήν σύνταξιν τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου νά καταργήσῃ τόν θεσμόν τών βοηθών επισκόπων.

'Εκκλησία Βουλγαρίας

1) Μία Μητρόπολις, έδρα Πατριαρχίας Σόφιας Βουλγαρίας.

2) Μητροπόλεις 10 και 10 βοηθοί ή τιτουλάριοι άτυχώς. Τό κακόν και άντικανονικόν παράδειγμα έδώσαμεν ήμεῖς οἱ "Ελληνες, διότι τό Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως κροτεῖ τόν σκελετόν τής διαρθρώσεως Μητροπόλεων, διότι έχασε τό ποίμνιον (1922).

6) "Οθεν επιβάλλεται νά επανέλθωμεν εἰς τό άρχαῖον κανονικόν διοικητικόν σύστημα, διότι έχομεν πράγματι πολλές μητροπόλεις, αἱ όποῖαι δύνανται νά καταστῶσιν και εκκλησιαστικά εφετεῖα και επισκοπᾶς ἱστορικάς άποστολικάς, δυναμένας νά καταστῶσιν άρχιεπισκοπαί τιμῆς ένεκα.

"Η επάνοδος εἰς τό άρχαῖον κανονικόν σύστημα άποτελεῖ μέσον άποτελεσματικόν διά τήν λύσιν τοῦ προαιωνίου προβλήματος τοῦ Μεταθετοῦ.

7) Τό μεταθετόν τών επισκόπων και οἱ 'Ιεροὶ Κανόνες. Δέν υπάρχει καμμία άμφιβολία ότι οἱ 'Ιεροὶ Κανόνες δέν δέχονται τό μεταθετόν, διότι ως λέγει όρθως ό συνάδελφος κύριος Χριστοφιλόπουλος Α. ('Εκκλησιαστικόν Δίκαιον Β' 1954 σελ. 92), ή 'Εκκλησία δυσμενῶς άνέκαθεν διέκειτο κατά θεωρίαν τοῦλάχιστον τό δίκαιον τής 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας (Καν. 15 Α' Οἰκ. 21 'Αντιοχ. 1 και 2 Συν. 14 'Αποστ. 48)57 Κεφ. Χ και παρβλ. και Κανον. 20 Δ' Οἴκουμ.), διότι ό επίσκοπος θεωρεῖται συνάπτων διά τής χειροτονίας πνευματικόν μετά τής λαχούσης αὐτῷ επισκοπῆς γάμον, οὔ ή λύσις δυσχερῶς γίνεται άνεκτῇ υπό τής 'Εκκλησίας.

"Ενεκα τοῦ θεμελιώδους τούτου λόγου ήναγκάσθην νά δημοσιεύσω τόν χειμῶνα τοῦ 1963-64(1) τόν κατάλογον τών 'Αρχιεπισκόπων Κων/πόλεως διά νά δείξω ότι οἱ πλείστοι έξ αὐτῶν προήρχοντο εκ διακόνων και πρεσβυτέρων κλπ. και μοναχῶν λαϊκῶν άκόμη, όλίγιστοι δέ υπῆρξαν αἱ προαγωγαί επισκόπων ή μητροπολιτῶν εἰς τήν διοικητικὴν διάκρισιν 'Αρχιεπισκόπων-Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (πρβλ. Γ. Κονιδάρη περί τόν τίτλον τοῦ 'Αρχιεπισκόπου, έν 'Αθήναις 1963)4 σελ. 43-46. Τό βιβλίον συνημμένον τῷ παρόντι).

Δέν υπάρχει άμφιβολία, ότι ή 'Εκκλησία ήτο εναντίον τοῦ μεταθετοῦ

1. "Ιδε επομένην σελίδα υποσημείωσιν.
(Γερ. Κονιδάρης)

ἀλλ' ἔκαμνε χρῆσιν τῆς σπανίας προαγωγῆς, ὡς καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερον, προκειμένου περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ μητροπολίτου εἰς ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν.

8. Δὲν ἐπιτρέπεται λοιπόν, νὰ μείνῃ τὸ μεταθετὸν^(*) οὐδὲ νὰ διατηρηθῇ τὸ ἀνύπαρκτον κανονικῶς σύστημα μόνον Μητροπόλεις, δεδομένου ὅτι δὲν εἶναι σοβαρὸν ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ Θήρα καὶ τὰ Κύθηρα νὰ εἶναι μητροπόλεις.

Ὁλόκληρος ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ ἔχῃ 11 μητροπόλεις καὶ 6 ἀρχιεπισκοπὰς «τιμῆς ἔνεκα», κατὰ τὸν συνημμένον κατάλογον.

Ταῦτα ἐθεώρησα καθήκον μου νὰ ὑποβάλω εἰς τὸν Μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν, ὡς Πρόεδρον τῆς Συνόδου, τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου καὶ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας, ὡς ἀρμόδιον.

Τὸ παρὸν θὰ παρεκάλουν νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων διὰ τοῦ κ. Προέδρου τοῦ Σώματος, ἵνα τὸ λάβῃ ὑπ' ὄψει ἡ Κοινοβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ.

Ἡ γνώμη μου ὡς πρώτου ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ Ἀθηνῶν καθηγητοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι κατηγορηματικὴ. Ἡ κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐπικειμένης τραγωδίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ κατὰ Ἰούλιον 1922 ἀντικανονικὴ καὶ διὰ τοῦτο ἀντισυνταγματικὴ διάταξις περὶ ὀνομασίας τῶν ἐπισκοπῶν τῆς Ἑλλάδος εἰς μητροπόλεις δέον νὰ ἐξαλειφθῇ διὰ νὰ λυθῇ καὶ τὸ θέμα τοῦ μεταθετοῦ, τὸ ὅποιον προήλθεν ἀπὸ τὴν παρεξήγησιν τοῦ ἰδ' Ἀπόστ. Κανόνος (ἴδε Κ. Ράλλη. Περὶ τῶν κληρικῶν ἰδίᾳ δὲ τῶν ἐπισκόπων ἐπιδημίας, εἰς Πρακτ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 13, 1938 σελ. 54).

Ἡ ἐπαναφορὰ τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ 3 τοῦ Διατάγματος τοῦ Ἀθ. Εὐταξία πρέπει νὰ ἰκανοποιῇ πλήρως τοὺς ζῶντας μητροπολίτας.

Μετὰ σεβασμοῦ καὶ τιμῆς

Ὁμ. Καθηγητὴς **ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ**

Ὁμότιμος τῆς Γεν. Ἐκκλ. Ἱστορίας

τ. ἐντεταλμένος τοῦ Καν. Δικαίου καὶ τῆς Ποιμαντικῆς καὶ τῆς Ἐκκλησ.

Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν.

Σύμβουλος τῆς ἀρμοδίας Ἐπιτροπῆς τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1966 (περιοδ. Ἐκκλησία 1967 σελ. 8-9)

Μέλος τῆς ἐπὶ τῶν Νομοκανονικῶν ζητημάτων.

Ἐπίτροπος τῆς Δ. Ι. Συνόδου (1975-6 καὶ ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου 1977).

* Ἦτο ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν διὰ δύο σχεδίων διαταγμάτων (23 Δ/βρίου 1963 καὶ 20 Φεβρ. 1964 πρβλ. Γ. Κονιδάρη σταθμοὶ Ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς ἐν Ἀθήναις 1969) εἶχον ὀρισθῇ Γεν. Διευθυντὴς τῶν Ὁρησκευμάτων, ἀλλ' αἱ σκοτεῖναι δυνάμεις ποὺ διευθύνουν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν πολιτικὴν ἐκ τῶν παρασκηνίων ἐματαιώσαν τὴν δημοσίευσιν των, ὡς καὶ ἡ 21 Ἀπριλίου 1967 τὸ 3ον διάταγμα τοῦ Ὑπουργοῦ Παιδείας κ. Γρηγορίου Κασσιμάτη.